

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

**КВАЛІФІКАЦІЙНА
РОБОТА МАГІСТРА**

на тему: «Сучасна публічна дипломатія Угорщини»

Виконав:

студент 2-го курсу, групи УВ-61
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
ОПП «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Вебер Ярослав Олександрович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник: к. екон. н., доц. Панова Ірина Олексіївна

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Рецензент:

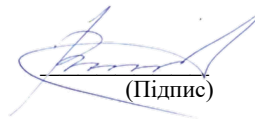
к. юр. н., доц. Реньов Євген Владиславович

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

ХАРКІВ – 2025 рік

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри

(Підпис)

Наталія ВІННИКОВА
(ім'я, прізвище)

« 2 » червня 2025 року
(зі змінами від 11.09.2025; 06.10.2025)

ЗАВДАННЯ **на кваліфікаційну роботу магістра**

Романової Катерини Євгенівні
(прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема роботи «Сучасна публічна дипломатія Угорщини»
керівник роботи Панова Ірина Олексіївна, кандидат економічних наук, доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом по університету від «02» червня 2025 року № 4001-5/1325
зі змінами від «11» вересня 2025 року № 4001-5/3077, зі змінами від «6» жовтня
2025 року № 4001-5/3657.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 21 листопада 2025 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Основні підходи до поняття та загальну характеристику публічної дипломатії.

2. Історичні передумови та етапи формування сучасної моделі публічної дипломатії Угорщини.

3. Інституційна система та основні механізми реалізації публічної дипломатії Угорщини.

4. Зовнішні вектори публічної дипломатії держави у взаємодії з європейськими інституціями та країнами Центрально-Східної Європи.

5. Ключові виклики та проблеми розвитку публічної дипломатії
Угорщини в сучасних умовах.

4. План роботи:

№ з/п	Назви етапів роботи	Строк виконання етапів
1	Вибір здобувачем теми КРМ і подання заяви на кафедру; затвердження теми та призначення наукового керівника; складання та затвердження індивідуального завдання на виконання КРМ	19.05.2025-30.06.2025
2	Підготовка вступу і розділу 1 КРМ	01.09.2025-30.09.2025
3	Підготовка розділу 2 КРМ	01.10.2025-15.10.2025
4	Підготовка розділу 3 КРМ	16.10.2025-31.10.2025
5	Підготовка висновків і переліку використаних джерел	03.11.2025-14.11.2025
6	Подання студентом завершеної КРМ науковому керівнику для перевірки та оформлення відгуку, перевірка КРМ на відсутність запозичень	17.11.2025-21.11.2025
7	Попередній розгляд КРМ на комісії від кафедри	24.11.2025-28.11.2025
8	Прийняття кафедрою рішення про допуск роботи до захисту в ЕК, оформлення та зовнішнє рецензування	01.12.2025-05.12.2025
9	Захист КРМ в ЕК і присвоєння випускникам кваліфікації	08.12.2025-24.12.2025

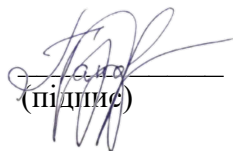
6. Дата видачі завдання 2 червня 2025 року (зі змінами від 11.09.2025; 06.10.2025).

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Ярослав ВЕБЕР
(ім'я, прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Ірина ПАНОВА
(ім'я, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УГОРЩИНИ.....	8
1.1. Науково-теоретичні підходи до вивчення публічної дипломатії	8
1.2. Історичні передумови та етапи формування публічної дипломатії країни.....	14
1.3. Внутрішні чинники формування публічної дипломатії Угорщини....	19
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2. ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ТА ЗОВНІШНІ ВЕКТОРИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УГОРЩИНИ	26
2.1 Інституційна система та основні механізми публічної дипломатії країни.....	26
2.2. Публічна дипломатія Угорщини щодо європейських інституцій та держав Центрально-Східної Європи.....	35
2.3. Роль неурядових акторів Угорщини у просуванні національних інтересів	44
Висновки до розділу 2	54
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УГОРЩИНИ	56
3.1. Актуальні проблеми та кризи у сфері публічної дипломатії.....	56
3.2. Перспективи та пріоритети розвитку публічної дипломатії країни ...	64
3.3. Українсько-угорське співробітництво в сфері публічної дипломатії: сучасний стан та потенційні сценарії.....	74
Висновки до розділу 3	82
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена трансформацією підходів держав до використання інструментів публічної дипломатії в умовах посилення глобальної конкуренції, інформаційних протистоянь та зростання ролі недержавних акторів у міжнародних відносинах. Для Угорщини публічна дипломатія стала одним із ключових механізмів просування зовнішньополітичних інтересів, формування позитивного міжнародного іміджу та підтримки національної ідентичності за межами держави. Особливого значення ці процеси набувають у контексті українсько-угорських відносин, що характеризуються одночасним поєднанням співпраці у гуманітарній та культурній сферах і наявністю політичних суперечностей, пов'язаних із питаннями національних меншин та регіональної безпеки.

Після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році публічна дипломатія стала важливим інструментом підтримки гуманітарного діалогу, міжнародної солідарності та збереження міжсуспільних контактів. Угорщина, будучи сусідньою державою та членом Європейського Союзу, активно впливає на формування громадської думки щодо України як на національному, так і на міжнародному рівнях. Водночас Україна прагне зміцнити інституційні та культурні зв'язки, просувати власний наратив у європейському інформаційному просторі та забезпечувати підтримку українських громад за кордоном.

Ступінь вивченості теми. Серед українських дослідників, які зробили значний внесок у вивчення проблематики публічної дипломатії та її інструментів, варто відзначити праці О. Машкової [67], Т. Адаменко [68], І. Зайцевої-Калаур [69], Л. Парашук [70] та В. Чернявського [71]. У їхніх роботах розглядаються питання формування зовнішньополітичного іміджу держави, роль культурної дипломатії у просуванні національних інтересів, а також вплив історичної пам'яті та ідентичності на зовнішньополітичні комунікації. Дослідники акцентують увагу на важливості м'якої сили як інструмента

міжнародної взаємодії та підкреслюють зростання ролі гуманітарного виміру у зовнішній політиці країн Центральної Європи.

Серед зарубіжних авторів значний внесок у вивчення публічної дипломатії зробили Дж. Най [58], Е. Галліон [72], Н. Кул [73], Я. Меліссен [74] та П. ван Хем [75]. Вони аналізують еволюцію концепції м'якої сили, розвиток цифрової та мережевої дипломатії, роль державних і недержавних акторів у формуванні міжнародного іміджу. Окремі дослідники, зокрема А. Бьош [76] і З. Іллеш [77], приділяють увагу специфіці угорської моделі публічної дипломатії, її зв'язку з політикою національної ідентичності та діаспорною політикою, що є важливим для розуміння сучасних підходів Угорщини у зовнішньополітичній комунікації.

Попри наявність напрацювань, комплексні дослідження, присвячені системному аналізу публічної дипломатії Угорщини у двосторонньому вимірі з Україною, є обмеженими, що визначає наукову новизну та доцільність даної роботи.

Метою дослідження є визначення особливостей сучасної публічної дипломатії Угорщини.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

- розкрити основні підходи до поняття та загальну характеристику публічної дипломатії;
- з'ясувати історичні передумови та етапи формування сучасної моделі публічної дипломатії Угорщини;
- виокремити інституційну систему та основні механізми реалізації публічної дипломатії Угорщини;
- визначити зовнішні вектори публічної дипломатії держави у взаємодії з європейськими інституціями та країнами Центрально-Східної Європи;
- виявити ключові виклики та проблеми розвитку публічної дипломатії Угорщини в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження – публічна дипломатія Угорщини як комплексна система зовнішньополітичної комунікації держави.

Предмет дослідження – зміст, механізми, інструменти та особливості реалізації публічної дипломатії Угорщини у контексті сучасних міжнародних процесів.

Теоретико-методологічна база дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує концепції міжнародних відносин, публічної дипломатії, м'якої сили, комунікаційних студій та культурної політики. Методологічні засади дослідження включають системний аналіз, що дозволяє оцінити взаємопов'язаність інституційних, культурних і медійних елементів публічної дипломатії Угорщини. Застосовано історичний метод для відтворення ключових етапів її формування з урахуванням впливу Тріанонського договору, діаспорної політики та посткомуністичної трансформації. Порівняльний аналіз використовується для зіставлення угорської моделі з практиками Польщі, Румунії та Чехії, що дає змогу визначити її специфіку. Контент-аналіз офіційних документів, медійних матеріалів і діяльності культурних інституцій дозволяє оцінити ефективність комунікаційних ініціатив, а нормативно-інституційний аналіз – зрозуміти взаємодію державних структур із неурядовими акторами.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові документи, аналітичні матеріали та наукові праці, що забезпечили комплексний розгляд публічної дипломатії Угорщини. Використано міжнародні та національні акти – Договір про ЄС, Договір про функціонування ЄС, Конституцію Угорщини, стратегії ЄС і НАТО, урядові програми та концептуальні документи, які визначають правові та інституційні рамки зовнішніх комунікацій. Теоретичну основу сформували праці провідних дослідників публічної дипломатії та м'якої сили – Дж. Ная, Н. Кула, Я. Меліссена, П. ван Хема, а також українських авторів, що досліджують гуманітарний вимір зовнішньої політики. Аналітичні звіти міжнародних і національних центрів (RAND Corporation, Freedom House, NATO StratCom COE, Центр Разумкова) використано для відтворення актуального політичного та інформаційного контексту. Емпіричну складову забезпечили статистичні

дані Eurostat, OECD, угорських урядових ресурсів та матеріали інституцій, що реалізують культурні й діаспорні програми (Balassi Institute, Bethlen Gábor Foundation, Hungarian Diaspora Council). Сукупність цих джерел дозволила сформувати достатню й збалансовану основу для дослідження сучасної моделі публічної дипломатії Угорщини.

Практичне значення отриманих результатів. Запропоновані у кваліфікаційній роботі магістра теоретичні положення та висновки можуть бути використані:

- центральними та місцевими органами виконавчої влади України під час розробки рекомендацій щодо вдосконалення публічної дипломатії держави, формування ефективної комунікаційної політики у відносинах з Угорщиною та іншими країнами Центрально-Східної Європи, посилення взаємодії з європейськими інституціями, а також під час планування гуманітарних і культурних програм за кордоном;

- дипломатичними установами України та Угорщини у процесі підготовки та реалізації публічних заходів, інформаційних кампаній, культурних і освітніх проєктів, спрямованих на формування позитивного міжнародного іміджу, розвиток міжкультурного діалогу та підтримку діаспори;

- культурними інституціями та неурядовими організаціями під час розробки й реалізації спільних ініціатив у гуманітарній, культурній та освітній сферах, а також у контексті активізації співпраці з локальними громадами та транскордонними мережами.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 79 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 92 сторінки, з яких основного тексту – 86 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УГОРЩИНИ

1.1. Науково-теоретичні підходи до вивчення публічної дипломатії

Публічна дипломатія як наукове поняття та практичний інструмент зовнішньої політики сформувалася у другій половині ХХ століття внаслідок трансформації міжнародної системи, демократизації зовнішньополітичних процесів та зростання ролі громадської думки у глобальній політиці. Вона виникла як відповідь на потребу держав взаємодіяти через закриті дипломатичні канали, й формувати сприятливе ставлення іноземних суспільств, використовуючи культуру, освіту, медіа та цінності як інструменти зовнішнього впливу. У сучасній академічній літературі публічна дипломатія визначається як багаторівнева, міждисциплінарна система стратегічних комунікацій, спрямованих на формування довіри, сприяння взаєморозумінню та зміцнення міжнародного іміджу держави.

Теоретичні основи публічної дипломатії розроблялися в рамках декількох наукових напрямів – міжнародних відносин, політології, комунікаційних досліджень, соціології та культурології. Перші системні спроби концептуалізувати це явище належать Едмунду Галліону, який у 1960-х роках визначив публічну дипломатію як «спробу вплинути на іноземну громадську думку з метою створення сприятливих умов для досягнення зовнішньополітичних цілей» [8]. За Галліоном, дипломатія більше не може бути виключно елітарною практикою, оскільки мас-медіа, міжнародні контакти та транснаціональні комунікації перетворили суспільства на ключових акторів міжнародного процесу.

У 1990-х роках теоретичний базис публічної дипломатії було інтегровано в парадигму «м'якої сили», розроблену Джозефом Наєм. Він визначив м'яку силу як здатність досягати бажаних результатів через привабливість, а не через примус. У цьому контексті публічна дипломатія стала ключовим механізмом реалізації м'якої сили, оскільки саме через неї формується позитивний образ

держави, здійснюється культурний обмін і створюються умови для міжнародної підтримки [15]. Нає виділяє три рівні публічної дипломатії: оперативну (реакція на поточні події), стратегічну (довгострокові комунікаційні кампанії) та інституційну (освітні, культурні, наукові програми, що забезпечують сталі зв'язки між суспільствами).

Подальший розвиток теорії публічної дипломатії пов'язаний з роботами Яна Меліссена, який запропонував концепцію «нової публічної дипломатії». Він наголошував, що сучасна дипломатія є не односторонньою передачею повідомлень, а багатостороннім, мережевим процесом діалогу між державами, суспільствами, НУО, медіа та особистостями. Ключовими принципами нової публічної дипломатії, за Мелісеном, є відкритість, двосторонність, повага до культурної різноманітності та інтеграція недержавних акторів у зовнішньополітичний процес [10]. Ця парадигма відійшла від класичного розуміння дипломатії як інструменту влади та наблизила її до поняття міжкультурної взаємодії.

Ніколас Калл, у свою чергу, розширив аналітичне поле публічної дипломатії, включивши до нього історичний, символічний та ціннісний виміри. Він визначив п'ять основних функцій публічної дипломатії: оприлюднення зовнішньополітичних рішень, стратегічну комунікацію, розвиток взаєморозуміння, здійснення обмінів та формування національного іміджу. Особливу увагу Калл приділяв ролі символічного капіталу – історичних наративів, культурної спадщини, національних міфів – як ресурсу стратегічного впливу [18]. Його підхід дозволяє зрозуміти, чому такі держави, як Угорщина, активно використовують колективну пам'ять та ідентичні символи у своїй зовнішній комунікації.

Розвиток глобальних медіа та інформаційних технологій сприяв формуванню нових теоретичних підходів. Комунікаційні теорії Гарольда Лассвела, Герберта Шиллера та Маршалла Маклюєна були адаптовані до аналізу міжнародної комунікації, що дозволило розглядати публічну дипломатію як процес управління інформаційними потоками через медіа,

цифрові платформи та культурні індустрії [22]. У цьому вимірі публічна дипломатія перетворюється на форму «стратегічних комунікацій» – системної діяльності з формування інтерпретацій міжнародних подій, де ключову роль відіграють фрейми, наративи та афективні тригери.

Особливу роль у XXI столітті відіграє «наративна дипломатія» – підхід, згідно з яким держави конкурують у створенні переконливих історій про себе. Цей підхід висвітлює, як національні наративи (про жертвеність, відродження, суверенітет, європейськість) використовуються для формування ідентичності та легітимізації зовнішньополітичних дій [29]. Для Угорщини, яка пережила трагічні історичні події (зокрема Тріанонський договір 1920 року) і має значну діаспору за кордоном, наративна дипломатія є центральним інструментом утримання ідентичнісної спільності та формування міжнародного сприйняття.

Конструктивістська школа міжнародних відносин, представлення якої включають Александра Вендта, Нілу Адлер та інших, також внесла значний вклад у теоретичне осмислення публічної дипломатії. Конструктивісти стверджують, що міжнародна система конструюється не лише матеріальними, а й ідеальними факторами – нормами, цінностями, ідентичностями. У цьому контексті публічна дипломатія виступає інструментом конструювання міжнародної реальності: держави не просто передають повідомлення, а формують уявлення про себе як легітимних, надійних, культурно унікальних акторів [31]. Цей підхід пояснює, чому Угорщина з такою увагою ставиться до символічних аспектів – дат, історичних постатей, мовної політики, релігійної ідентичності – у своїх зовнішніх комунікаціях.

Разом із тим, у сучасній теорії публічної дипломатії все більшого значення набувають критичні підходи. Представники критичної теорії міжнародних відносин, зокрема Роберт Кокс, наголошують, що публічна дипломатія може використовуватися як інструмент культурної гегемонії, коли потужніші країни нав'язують свої цінності слабшим. Постколоніальні дослідники, такі як Едвард Саїд або Діпеш Чакрабарті, підкреслюють, що культурні обміни часто мають асиметричний характер і можуть відтворювати

колоніальні структури влади. Однак ці підходи мають обмежене застосування до країн Центрально-Східної Європи, таких як Угорщина, які самі є об'єктами геополітичного тиску і використовують публічну дипломатію радше для захисту ідентичності, ніж для імперського проєкту.

Особливе місце в теоретичному арсеналі займає концепція «розумної сили» (smart power), розроблена Наєм і Армітейджем. Вона передбачає синергію м'якої та жорсткої сили для досягнення стратегічних цілей. У цьому контексті публічна дипломатія інтегрується в ширшу систему зовнішньої політики, поєднуючи культурний вплив, економічну присутність, дипломатичні ініціативи та безпекові інтереси [42]. Для Угорщини, яка прагне збалансувати свої регіональні амбіції, європейську інтеграцію та суверенітет, парадигма розумної сили є стратегічно релевантною.

Сучасний етап розвитку теорії публічної дипломатії характеризується включенням цифрових, мережових та культурно-семіотичних підходів. Концепція цифрової дипломатії, розроблена Майклом Лінчем, Іланом Манором та іншими, пояснює, як держави використовують соціальні мережі, мультимедіа, штучний інтелект та алгоритми для взаємодії з глобальною аудиторією [47]. Цифрова дипломатія робить комунікацію більш інтерактивною, персоналізованою та візуалізованою. Угорщина активно використовує ці інструменти, зокрема через англомовні платформи, цифрові архіви, віртуальні виставки та онлайн-освітні курси, спрямовані на молоду іноземну аудиторію.

Мережева дипломатія, як її розуміють Джеймс Най та Девід Міллер, підкреслює, що сучасна дипломатія функціонує в умовах глобальних мереж, де ключову роль відіграють не лише держави, а й транснаціональні актори – університети, фонди, релігійні організації, діаспори [50]. Угорщина використовує саме таку модель: через Фонд ім. Габора Бетлена, угорські культурні центри, освітні програми та релігійні ініціативи вона будує устойчиві зв'язки з угорськими громадами в Румунії, Словаччині, Сербії, Україні та інших

країнах. Ця мережа стає не лише каналом культурної дипломатії, а й інструментом м'якої форми регіонального впливу.

Культурно-семіотичний підхід, заснований на працях Юлія Лотмана, Ролана Барта та Ервіна Панофського, дозволяє аналізувати публічну дипломатію як систему символів, образів, міфів і ритуалів. Угорщина активно використовує історичні символи – від угорського вінця до постатей Святого Іштвана, Лайоша Кошута, Ференца Деметера – як маркери ідентичності [17]. Через ці символи транслюється повідомлення про неперервність державності, жертвеність нації та моральне право на захист інтересів закордонних угорців. Це формує емоційний зв'язок між державою та аудиторією, що значно ефективніше за суху політичну риторику.

Теорія «національного брендингу», започаткована Саймоном Анголом та Деніелом Хантом, також є важливим компонентом сучасного розуміння публічної дипломатії. Згідно з цією концепцією, держава – це бренд, який конкурує на глобальному ринку ідей, інвестицій, студентів, туристів. Брендинг Угорщини орієнтований на такі атрибути: європейськість, християнська спадщина, наукові досягнення (Нобелівські лауреати угорського походження), музична традиція (Ліст, Барток), гастрономія, унікальність мови. Однак брендинг ускладнюється політичними суперечками з ЄС, що демонструє обмеженість цього підходу без врахування політичного контексту.

Теорія «м'якого балансу», розроблена Робертом Папе та Крістофером Лейном, пояснює, як слабші держави можуть протистояти домінуванню сильніших через інструменти м'якої сили [2]. Угорщина, перебуваючи між впливом ЄС, великими сусідами та глобальними гравцями, використовує м'яке балансування через культурну дипломатію, стратегічні партнерства (зокрема у форматі Вишеградської групи), «Східне відкриття» та активну роботу в міжнародних організаціях [21]. Це дозволяє їй зберігати стратегічну автономію, не вступаючи в пряме протистояння.

Окремо слід згадати «нормативний підхід», який розглядає публічну дипломатію як інструмент просування певних цінностей – демократії, прав

людини, суверенітету, традиційних цінностей. Угорщина в останнє десятиліття активно просуває альтернативну нормативну модель – концепцію «неліберальної демократії», сімейної політики, захисту національної ідентичності [24]. Це викликає критику в ЄС, але знаходить підтримку в інших країнах Центрально-Східної Європи, що демонструє, як публічна дипломатія може стати інструментом формування нових нормативних коаліцій.

У теоретичному плані важливим є і системний підхід, який розглядає публічну дипломатію не ізольовано, а як частину загальної системи зовнішньої політики. Він дозволяє зрозуміти, як комунікаційні стратегії інтегровані з економічною, безпековою, культурною політикою. Для Угорщини характерна тісна інтеграція: Міністерство закордонних справ і торгівлі, Міністерство інновацій і технологій, Міністерство культури та Угорський інститут культури та освіти діють у рамках єдиної стратегії, спрямованої на комплексне позиціонування країни.

Науковий аналіз публічної дипломатії також вимагає залучення соціологічних, психологічних та культурологічних підходів. Соціологія дозволяє зрозуміти, як формуються колективні уявлення про іноземні держави; психологія – як виникають емоційні ставлення; культурологія – як культура перетворюється на інструмент впливу [37]. Угорщина використовує ці механізми системно: через фестивалі, музичні конкурси, кіно, виставки, освітні програми вона формує стійкі позитивні асоціації, які тривають десятиліттями.

Отже, сучасна теорія публічної дипломатії є поліцентричною, міждисциплінарною та динамічною. Жоден окремий підхід не може повністю охопити складність цього явища. Однак саме їх синтез дозволяє глибоко зрозуміти специфіку угорської моделі, яка поєднує: історичну пам'ять та ідентичнісну політику; інституційну централізацію та мережеву взаємодію; культурну привабливість та стратегічну автономію; європейську інтеграцію та регіональний лідерство; традиційні інструменти (освітні обміни, культурні інститути) та цифрові технології. Саме ця теоретична багатошаровість дозволяє адекватно аналізувати сучасну публічну дипломатію Угорщини як складну,

стратегічну систему взаємодії з міжнародним оточенням, спрямовану на зміцнення національної безпеки, економічного розвитку та культурної стабільності.

1.2. Історичні передумови та етапи формування публічної дипломатії країни

Формування публічної дипломатії Угорщини є результатом глибоких історичних, політичних та культурних трансформацій, які охоплюють кілька століть. На відміну від багатьох європейських країн, угорська модель зовнішньої комунікації сформувалася під впливом особливих чинників: історичної травми, пов'язаної з Тріанонським договором 1920 року, постійного прагнення зберегти національну ідентичність за межами державних кордонів, а також геополітичної позиції на перехресті Європи. Ці фактори зумовили специфіку угорської публічної дипломатії, яка постійно виходила за межі простого культурного обміну, набуваючи політичного, ідентичнісного та символічного виміру (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Етапи історичного формування публічної дипломатії Угорщини

Період	Ключові події / контекст	Основні цілі публічної дипломатії	Інструменти та механізми
1	2	3	4
Середньовіччя – XVI ст.	Угорське королівство як частина християнської Європи; династичні зв'язки з європейськими монархіями	Формування позитивного образу держави, легітимізація влади на міжнародній арені	Релігійна символіка, мистецтво, дипломатичні місії, обмін подарунками, участь у церковних та політичних з'їздах
XVI–XVIII ст.	Поділ угорських земель між Османською імперією, Габсбургами та Трансильванією	Пошук міжнародної підтримки у боротьбі проти Османів; збереження ідентичності	Дипломатичні листи, памфлети, звернення до Ватикану та європейських дворів, релігійна апологетика
XIX ст.	Національне відродження; революція 1848–1849 рр.	Привернення міжнародної уваги до угорської боротьби за автономію; заручення підтримки Заходу	Преса, міжнародні виступи (наприклад, Лайоша Кошута у США), звернення до європейської громадськості

1867–1918	Австро-Угорська монархія	Підкреслення культурної самобутності Угорщини в межах імперії	Участь у всесвітніх виставках, розвиток національних інституцій (Академія наук, Національний музей, Опера)
1	2	3	4
1920–1945	Тріанонський договір; втрата 72 % території	Защита інтересів угорських меншин за кордоном; збереження ідентичності	Фінансування шкіл, культурних клубів, релігійних інституцій; видання перекладеної літератури; дипломатична робота з Європою
1947–1989	Перебування в радянській сфері впливу; соціалістичний режим	Збереження культурного престижу за кордоном; демонстрація винятковості серед соціалістичних держав	Спортивні досягнення, кінематограф, музика, література; обмежений культурний обмін із Заходом
1989–2004	Демократична трансформація; прагнення до інтеграції в ЄС та НАТО	Формування образу сучасної, демократичної, європейської держави	Створення мережі угорських культурних інститутів (Balassi), міжнародні фестивалі, мовні курси, співпраця з університетами
2010–2020	Прихід уряду В. Орбана; «неліберальна демократія»; «Східне відкриття»	Просування ідентичнісного наративу; захист прав угорських громад; зміцнення регіонального впливу	Програма Stipendium Hungaricum, Фонд ім. Габора Бетлена, англomовні медіа, культурні проєкти, цифрова дипломатія
2020–2025	Кризи відносин із ЄС; війна в Україні; регіональна стратегія	Кризовий менеджмент іміджу; позиціонування як регіонального центру; зміцнення зв'язків з Балканами та Сходом Європи	Онлайн-платформи, соцмережі, двосторонні культурні ініціативи, гуманітарна дипломатія, підтримка угорців у сусідніх країнах

Джерело: складено автором за матеріалами: [12]

Перші елементи зовнішньої комунікації, які в сучасному розумінні можна кваліфікувати як попередники публічної дипломатії, з'являються ще в епоху Угорського королівства (X–XVI ст.). У цей період монархічна влада використовувала мистецтво, релігійну символіку, династичні шлюби та дипломатичні місії не лише для укладання політичних угод, а й для формування позитивного образу королівства у християнському світі. Будапештський двір активно підтримував зв'язки з Ватиканом, венеційськими республіканцями, німецькими князівствами та польською шляхтою [53]. Ці зв'язки супроводжувалися обміном подарунками, мистецькими творами, рукописами,

дипломатичними листами та культурними місіями, що було характерно для ранньоевропейської дипломатичної практики. Хоча такі дії не мали масового характеру, вони заклали підґрунтя для подальшого розуміння важливості міжнародного сприйняття.

Поділ угорських земель після Мохачської битви 1526 року між Османською імперією, Габсбурзькою монархією та Трансільванським князівством поставив угорські еліти перед необхідністю активної міжнародної комунікації. У цей період угорські політичні актори – від трансільванських володарів до магнатів Габсбурзької частини – зверталися до європейських дворів, Ватикану та протестантських союзників із проханням про підтримку. Вони використовували листування, друковані памфлети, дипломатичні місії та релігійні апеляції, щоб довести, що Угорщина залишається частиною християнської Європи [30]. Це була одна з перших форм стратегічної комунікації, спрямованої на формування інтернаціональної солідарності.

Найважливішим етапом у розвитку угорської міжнародної комунікації став XIX століття, особливо період національного відродження. У цей час формувалася сучасна угорська національна ідентичність, а публічна дипломатія стала інструментом боротьби за міжнародну легітимність. Під час революції 1848–1849 років лідери угорського руху, зокрема Лайош Кошут, розгорнули масштабну міжнародну кампанію з метою заручитися підтримкою європейських держав і США [9]. Кошут особисто виступав у Британії та США, давав інтерв'ю іноземним газетам, публікував маніфести та звернення, транслюючи ідеї угорської свободи як частину загальноєвропейської боротьби за демократію. Його виступи у Вашингтоні та Нью-Йорку стали одним із перших прикладів систематичної комунікації з широкою міжнародною аудиторією.

Після укладення Австро-угорського компромісу 1867 року угорська еліта отримала змогу розвивати власну міжнародну комунікацію, незважаючи на обмеження у сфері зовнішньої політики. У цей період Угорщина активно брала участь у всесвітніх виставках, культурних фестивалях та наукових конгресах,

презентуючи власні культурні, технічні та освітні досягнення [16]. Ключову роль відігравали інституції, засновані в цей період: Угорська академія наук (1825), Національний музей (1802), Національна опера (1884). Вони стали каналами трансляції угорської культурної самобутності, навіть у рамках двоєдиної монархії.

Тріанонський мирний договір 1920 року став поворотною точкою у формуванні сучасної угорської публічної дипломатії. Після втрати 72 % території та третини етнічного населення Угорщина змушена була будувати зовнішню політику навколо захисту інтересів закордонних угорських громад. У цей період виникає новий тип дипломатії – дипломатія ідентичності, яка базується на історичній пам'яті, мовному збереженні та культурній взаємодії з діаспорою [51]. Угорський уряд створює спеціальні фонди, освітні програми та медійні ініціативи, спрямовані на утримання зв'язку з угорцями в Чехословаччині, Румунії, Югославії та Австрії. Публікація перекладених книг, фінансування шкіл, культурних клубів та релігійних спільнот стало системною практикою.

Після Другої світової війни Угорщина опинилася в сфері радянського впливу, що суттєво обмежило її здатність до незалежної публічної дипломатії. Однак навіть у цих умовах держава використовувала культуру як інструмент м'якої сили. Спортивні досягнення (зокрема футбольна команда 1950-х років), успіхи кінематографістів (наприклад, Міклош Янчо), композиторів (Дьордь Лігеті), письменників (Імре Кертес) формували позитивний образ Угорщини за кордоном, незалежно від офіційної ідеології. Революція 1956 року, хоча й придушена, також стала важливою подією у міжнародному сприйнятті країни як символу боротьби за свободу [32]. Велика хвиля еміграції створила чисельну діаспору, яка в подальшому стала важливим каналом комунікації з Заходом.

Період після падіння комунізму став етапом системного відновлення публічної дипломатії. Угорщина потребувала змінити образ «радянського сателіта» на образ реформованої, європейської держави. У цей час було створено Угорський інститут культури та освіти (пізніше – імені Балажа

Балашші), розгорнуто програми мовного навчання, започатковано міжнародні культурні фестивалі, активізовано співпрацю з університетами. Публічна дипломатія стала ключовим інструментом підготовки до вступу в НАТО (1999) та Європейський Союз (2004) [77]. Її метою було показати Європі, що Угорщина є стабільною, демократичною та культурно відкритою країною.

З приходом до влади уряду Віктора Орбана у 2010 році публічна дипломатія Угорщини переживає стратегічну переорієнтацію. Акцент зсувається з інтеграційного наративу на ідентичнісний: захист прав угорських меншин, підкреслення християнської спадщини, критика європейського лібералізму, просування концепції «неліберальної демократії» [26]. Одночасно запускається стратегія «Східного відкриття» – зміцнення зв'язків із Китаєм, Туреччиною, країнами Близького Сходу та Південно-Східної Азії. Програма «*Stipendium Hungaricum*» стає одним із наймасштабніших інструментів освітньої дипломатії в Європі. Фонд ім. Габора Бетлена розширює свою діяльність, охоплюючи понад 70 країн світу [66]. Цифрова дипломатія, англomовні медіа (наприклад, *Hungary Today*) та соціальні мережі використовуються для трансляції угорського політичного наративу безпосередньо іноземній аудиторії.

У поточний період публічна дипломатія Угорщини зосереджена на кризовому менеджменті (реакція на санкції ЄС, політичні конфлікти, проблеми з іміджем) та підтримці регіонального впливу. Будапешт активізує співпрацю зі Сербією, Балканами, країнами V4, а також Україною, незважаючи на політичні розбіжності [20]. Культурна дипломатія, освітні обміни, спільні інфраструктурні проекти та підтримка угорських громад залишаються основними інструментами. Водночас Угорщина прагне позиціонувати себе як центр Центральної Європи – міст між ЄС, Балканами та Східною Європою.

Історична еволюція публічної дипломатії Угорщини демонструє, що її сучасна модель – це не імітація західних аналогів, а глибоко вкорінена в національній історії практика, яка поєднує захист ідентичності, стратегічну комунікацію та культурний вплив. Кожен етап – від середньовіччя до

сучасності – додавав нові інструменти, але зберігав базову ідею: угорська держава повинна захищати не лише свої кордони, а й свій культурний, мовний і ціннісний простір за їхніми межами. Саме ця ідея лежить в основі сучасної публічної дипломатії Угорщини як інструменту національної безпеки, регіонального впливу та міжнародного позиціонування.

1.3. Внутрішні чинники формування публічної дипломатії Угорщини

Сучасна публічна дипломатія Угорщини формується в умовах складного переплетіння внутрішніх політичних орієнтирів, соціально-економічних реалій та зовнішньополітичних амбіцій. Розуміння цих чинників є ключовим для аналізу мотивації, цільових аудиторій та комунікаційних стратегій, які лежать в основі дипломатичної діяльності Будапешта. Політична система, економічна модель, демографічна структура, культурна ідентичність та суспільний консенсус (або його відсутність) безпосередньо впливають на зміст, стиль і вектори публічної дипломатії Угорщини.

З 2010 року Угорщина переживає глибоку трансформацію своєї політичної системи, яка суттєво відрізняє її від класичних ліберальних демократій Європейського Союзу. Уряд Фідесу на чолі з Віктором Орбаном провів серію конституційних, інституційних і правових реформ, які фактично закріпили домінування виконавчої влади над судовою та законодавчою гілками. Конституція 2011 року, нова система виборчих округів, контроль над медіа та судовою системою, а також зміна моделі адміністрування освіти та науки сформували «неліберальну демократію» – політичну модель, яка пріоритизує національний суверенітет, традиційні цінності, сімейну політику та культурну автономію перед універсалістськими нормами європейського лібералізму [3].

Ця модель суттєво впливає на зовнішню політику. Публічна дипломатія Угорщини активно просуває альтернативну ціннісну парадигму, яка протиставляє «реальну демократію» формальним європейським стандартам. У міжнародному дискурсі Будапешт позиціонує себе як захисника національного суверенітету, християнської спадщини та політичної автономії [74]. Такий

наратив спрямований не стільки на західну еліту, скільки на консервативні сили в ЄС, країни Центральної Європи, Балкан та навіть поза євроатлантичним простором.

Політична поляризація всередині країни також відображається в зовнішніх комунікаціях: уряд використовує публічну дипломатію не лише для зовнішнього впливу, а й для внутрішньої легітимізації – створюючи образ «форпосту Європи», який сміливо відстоює власні інтереси перед Брюсселем. Це дозволяє поєднувати зовнішній іміджевий вплив із внутрішньополітичною стабільністю [11].

Станом на 2025 рік політична система Угорщини залишається домінованою Фідесом (Fidesz – Угорський громадянський союз) на чолі з прем'єр-міністром Віктором Орбаном, який перебуває при владі безперервно з 2010 року. На парламентських виборах 2022 року Фідес отримав 54 % голосів і 135 місць з 199 у Національній асамблеї, що дозволило йому зберегти конституційну більшість [46]. Ця стабільність забезпечує послідовність у зовнішньополітичній лінії, зокрема в галузі публічної дипломатії.

Головна опозиційна сила – «Об'єднання за Угорщину» (Egységben Magyarorszáért) – коаліція із шести партій, включаючи Соціалістичну партію Угорщини (MSZP), Демократичну коаліцію (DK) на чолі з колишнім прем'єром Ференцем Дьюрчанем, та Партію зелених LMP [14]. Однак після виборів 2022 року опозиція переживає глибоку ідеологічну та організаційну фрагментацію, що слабко впливає на зовнішньополітичну повестку.

Другою за значенням фракцією в парламенті є націоналістична «Наша Рідина» (Mi Hazánk Mozgalom), яка отримала 6 % голосів у 2022 році. Вона критикує «занадто проєвропейську» позицію уряду (зокрема щодо України) та вимагає ще більш самостійного курсу, включаючи вихід із ЄС [13]. Хоча формально не входить до урядової коаліції, її існування впливає на риторику та акценти державної публічної дипломатії, зокрема у напрямку посилення суверенітету та антиліберальної ідентичності.

Важливою особливістю угорського політичного ландшафту є інституційна інтеграція партійних структур у державні та недержавні механізми публічної дипломатії. Багато культурних фондів, медіа, аналітичних центрів та освітніх програм, які формально не належать до Фідесу, функціонально підтримують його ідеологічну парадигму [19]. Це забезпечує високу координацію зовнішніх комунікацій, але одночасно викликає критику з боку ЄС щодо дефіциту плюралізму.

Таким чином, консолідація влади навколо партії Фідес напряду формує зміст, стиль і цільові аудиторії публічної дипломатії Угорщини: акцент на національній ідентичності, християнських цінностях, суверенітеті та критиці ліберального міжнародного порядку є відбиттям внутрішньополітичної домінуваної парадигми, що зберігається й у 2025 році.

Економічна політика Угорщини в останнє десятиліття базується на принципах державного прагматизму та стратегічного економічного суверенітету. На відміну від повної лібералізації, уряд обирає гібридну модель, що поєднує ринкові механізми з активним державним втручанням, особливо в енергетиці, банківському секторі, освіті та інфраструктурі [7]. Значна частина стратегічних підприємств перебуває під державним контролем або впливом, що дозволяє Будапешту зберігати автономію в умовах глобальних криз.

Угорщина залишається глибоко інтегрованою в європейську економіку: понад 80 % її експорту припадає на країни ЄС, а ключовими торговими партнерами є Німеччина, Австрія, Румунія, Словаччина та Італія. Однак з 2010 року уряд активно розбудовує «Східне відкриття» (Keleti Nyílás) – стратегію економічного зближення з Китаєм, Туреччиною, Індією та країнами Південного Кавказу [55]. Це включає інвестиції в інфраструктуру (зокрема, модернізацію залізниці Будапешт–Белград), енергетичні проєкти (АЕС «Пакш-2») та приваблення азійських інвесторів.

Економічна дипломатія, таким чином, інтегрована в загальну стратегію публічної дипломатії: Угорщина позиціонує себе як стабільний, інвестиційно привабливий хаб у Центральній Європі, який зберігає суверенітет у прийнятті

економічних рішень [36]. Цей імідж активно просувається через міжнародні економічні форуми, двосторонні місії, англомовні медіа та діяльність державних агентств, таких як НІРА (Hungarian Investment Promotion Agency).

Угорщина переживає серйозні демографічні виклики: скорочення населення, старіння суспільства, еміграція кваліфікованої молоді. З 1989 року населення скоротилося з 10,6 млн до близько 9,6 млн осіб (станом на 2025 рік). Уряд реагує масштабною сімейною політикою: житлові субсидії, пільгові іпотечні кредити, безкоштовні автокрісла, податкові пільги для багатодітних сімей [69]. Ця політика не лише внутрішня – вона також транслюється в зовнішньому дискурсі як альтернатива ліберальному індивідуалізму, що підкреслює «європейську цивілізаційну відповідальність».

Мовна та етнічна картина також істотно впливає на формування публічної дипломатії Угорщини. Хоча країна залишається переважно моноетнічною (угорці становлять близько 83–85 % населення за даними останнього перепису), значну роль у зовнішньополітичному дискурсі відіграють етнічні угорські громади за кордоном. Найчисельніші з них проживають у Румунії (приблизно 1,1–1,2 млн осіб), Словаччині (приблизно 420–450 тис.), Сербії, переважно у Воєводині (близько 180–250 тис.), Україні, переважно в Закарпатській області (орієнтовно 70–100 тис.), а також у Хорватії (близько 10–15 тис.) [68]. Саме ця розгалужена «транснаціональна громада» розглядається Будапештом як ключовий ресурс ідентичнісної дипломатії, що підтримує концепцію «угорського світу» (*magyarság*) та забезпечує культурну, мовну й політичну присутність Угорщини у регіоні.

Угорська національна ідентичність формується навколо кількох ключових наративів:

✓ Тріанонська травма (1920) – втрата 72 % території і третини населення; цей історичний досвід стає основою для дискурсу про справедливість, національну жертву та моральний обов’язок захисту закордонних угорців.

✓ Християнська місія – підкреслення ролі Угорщини як «форпосту християнства» в Європі, що посилюється в умовах міграційних криз.

✓ Науково-культурна винятковість – посилення на численних нобелівських лауреатів угорського походження, музичну спадщину (Ліст, Барток), літературну традицію (Марія Шереш, Імре Кертес), що формує імідж країни як інтелектуального центру Центральної Європи.

Ці наративи активно транслуються через публічну дипломатію: національні свята, історичні виставки, фільми, цифрові проекти, освітні програми [45]. Вони служать не лише культурній просвіті, а й формуванню спільного ідентичнісного простору між метрополією та діаспорою.

Незважаючи на критику з боку ЄС щодо верховенства права, Угорщина залишається повноправним членом Європейського Союзу (з 2004 року), НАТО (з 1999 року) та Шенгенської зони. Це дозволяє їй використовувати інституційні ресурси ЄС для власної дипломатії (наприклад, програму *Stipendium Hungaricum* частково фінансується через європейські гранти). Водночас Будапешт зберігає стратегічну автономію у прийнятті зовнішньополітичних рішень, що особливо помітно в питаннях безпеки та енергетики.

Угорщина також прагне позиціонувати себе як міст між ЄС, Балканами та пострадянським простором, використовуючи географічне розташування, дипломатичний досвід і культурні зв'язки [48]. Цей регіональний акцент є ключовим елементом сучасної публічної дипломатії.

Соціально-економічний та політичний профіль Угорщини є інтегральною частиною її публічної дипломатії. Держава використовує внутрішні реалії – політичну модель, демографічні виклики, економічну стратегію, історичну травму – як джерело наративів для зовнішньої комунікації. Такий підхід дозволяє Угорщині формувати унікальний, впізнаваний імідж, який відрізняє її від інших європейських країн і забезпечує стратегічну гнучкість у складному геополітичному середовищі. Саме ця внутрішня узгодженість між національною ідентичністю, політичною філософією та зовнішнім

представленням робить угорську публічну дипломатію ефективною, навіть у умовах міжнародної критики.

Висновки до розділу 1

У першому розділі було сформовано теоретико-методологічне підґрунтя для аналізу публічної дипломатії Угорщини, визначено її сутнісні характеристики та ключові концепти, що формують наукове бачення цього явища. У межах проведеного дослідження узагальнено підходи класичної та сучасної науки міжнародних відносин, що дозволило окреслити публічну дипломатію як інструмент зовнішньополітичного впливу, спрямований на формування позитивного міжнародного іміджу держави, просування національних інтересів та конструювання сприятливого зовнішнього середовища.

Проаналізовано історичні передумови становлення угорської моделі публічної дипломатії та виявлено її глибинну залежність від факторів національної ідентичності, колективної пам'яті та зовнішньополітичних трансформацій. Історичний розвиток публічної дипломатії Угорщини продемонстрував, що її ключовим драйвером протягом тривалого часу залишалася необхідність збереження культурного простору й політичного впливу серед закордонних угорських спільнот, що проживають за межами сучасних державних кордонів. Тріанонський договір 1920 року, період соціалістичного режиму, а також хвиля демократичних перетворень після 1989 року стали визначальними етапами у формуванні державної комунікаційної стратегії, спрямованої на підтримку національної єдності та міжнародної суб'єктності.

Встановлено, що соціально-економічні та політичні параметри розвитку держави безпосередньо впливають на зміст і пріоритети зовнішньої комунікації. Політична система, побудована навколо домінування партії «Фідес» та концентрації влади, формує ідеологічну рамку публічної дипломатії, у якій ключовими повідомленнями виступають захист національного суверенітету, християнських цінностей та традиційної моделі суспільства.

Економічна стратегія, що поєднує елементи державного капіталізму та залучення іноземних інвестицій, визначає прагматичний характер міжнародних партнерств, що відображається у зовнішніх комунікаційних наративах. Демографічні виклики та активна сімейна політика також транслуються як елемент державного брендингу, спрямованого на формування позитивного образу Угорщини як «захисника європейської цивілізованості».

Сучасний характер публічної дипломатії Угорщини є результатом поступового переосмислення ролі держави у глобальному комунікаційному просторі. Встановлено, що перехід від переважно культурницьких практик до комплексної зовнішньої комунікаційної стратегії супроводжувався зміною концептуальних орієнтирів: від культурного представлення – до формування національного наративу, від односторонньої комунікації – до мережевої взаємодії, від традиційних форматів – до мультимедійної присутності. Така еволюція засвідчує здатність Угорщини адаптувати спадкові форми культурної дипломатії до нових умов інформаційної конкуренції та забезпечувати цілісність власної міжнародної комунікації в умовах підвищеної політичної турбулентності.

Угорська публічна дипломатія поєднує традиційні ресурси культурної та символічної дипломатії з сучасними технологіями цифрової комунікації, соціальних мереж, міжнародних медіаплатформ та аналітичних центрів. Використання історичної спадщини, релігійної символіки, культурних контактів та діаспорних зв'язків сприяє зміцненню м'якої сили Угорщини, водночас модернізація інструментів комунікації дозволяє розширювати міжнародну аудиторію та підвищувати ефективність інформаційного впливу.

РОЗДІЛ 2. ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ТА ЗОВНІШНІ ВЕКТОРИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УГОРЩИНИ

2.1. Інституційна система та основні механізми публічної дипломатії країни

Сучасна публічна дипломатія Угорщини функціонує як цілісна, багаторівнева система, у якій державні інституції, культурні установи, освітні організації, медійні платформи та неурядові структури діють у рамках єдиної стратегічної парадигми. На відміну від класичної моделі, що спирається на децентралізовану мережу акторів, угорська система характеризується високим ступенем координації, централізації та інтеграції зовнішньополітичної комунікації в загальний курс держави. Це забезпечує послідовність наративів, узгодженість комунікаційних повідомлень та стратегічну спрямованість на досягнення національних інтересів у міжнародному середовищі.

Головним інституційним центром публічної дипломатії Угорщини є Міністерство закордонних справ і торгівлі (Ministry of Foreign Affairs and Trade). Після адміністративної реформи 2014 року воно отримало повноваження не лише у сфері традиційної дипломатії, а й у координації м'якої сили, культурного обміну, освітньої співпраці та стратегічних комунікацій. Міністерство курує мережею дипломатичних місій, культурних центрів, консульських установ, а також реалізує ключові проекти, пов'язані з просуванням угорської мови, підтримкою діаспори та формуванням національного бренду [64].

У межах міністерства діє Департамент міжнародного співробітництва та публічної дипломатії, який координує всі аспекти зовнішньої комунікації – від медійної роботи до культурних заходів. У його компетенції – розробка довгострокових комунікаційних стратегій, моніторинг міжнародного сприйняття, аналіз викликів та кризовий менеджмент іміджу [67]. Особливу увагу приділяють цифровій дипломатії: усі посольства Угорщини ведуть активну діяльність у соціальних мережах, зокрема Twitter, Facebook, Instagram

та YouTube, з урахуванням мовних особливостей аудиторії (англійська, німецька, французька, сербська, українська тощо).

Одним із ключових механізмів культурної дипломатії є Balassi Institute, заснований у 1927 році як Угорський інститут культури, а в 2002 році реорганізований у сучасну форму. Його місія – поширення угорської мови, літератури, історії та мистецтва за кордоном [33]. На 2025 рік мережа інституту налічує понад 30 філій у Європі, Азії, Америці та Африці. Філії функціонують як центри мовної підготовки, організатори культурних фестивалів, виставок, кінопоказів та наукових конференцій.

Інститут також адмініструє програму Stipendium Hungaricum – одну з наймасштабніших освітніх ініціатив у Центральній Європі, яка щороку надає понад 5 000 стипендій іноземним студентам з 70 країн. Програма не лише підвищує привабливість угорських університетів, а й формує довгострокову лояльність до країни серед майбутніх еліт [40]. Випускники програми часто стають амбасадорами угорської культури та політики в своїх країнах.

Підтримка етнічних угорців за кордоном є ключовим елементом державної політики та, відповідно, публічної дипломатії. За цим напрямом відповідає Фонд ім. Габора Бетлена, створений у 2013 році. Фонд фінансує освітні програми, релігійні ініціативи, культурні проекти та молодіжні обміни в країнах, де проживають угорські меншини – зокрема в Румунії, Словаччині, Сербії, Україні, Хорватії, Словенії та Австрії [39].

Фонд забезпечує матеріальну підтримку й створює інституційну мережу – від локальних громадських організацій до міжнародних асоціацій. Це дозволяє формувати «транснаціональний угорський простір», у якому діаспора сприймається не як периферія, а як невід’ємна частина національної громади. У цьому контексті публічна дипломатія виконує не лише комунікаційну, а й ідентичнісну функцію: збереження мови, традицій, релігійної належності та політичної солідарності [27].

Угорщина активно інтегрує цифрові технології в публічну дипломатію. Крім офіційних сторінок посольств, діють спеціалізовані медійні платформи (див. рис. 2.1).

Рис. 2.1. Цифрові медійні інструменти Угорщини для зовнішньої комунікації та формування міжнародних наративів [70]

Ці платформи дозволяють безпосередньо взаємодіяти з іноземною аудиторією, обходячи традиційні ЗМІ та формуючи альтернативні наративи. Особливу увагу приділяють візуальному контенту: використанню архівних кадрів, інтерактивних карт, аудіовізуальних хронік історичних подій, що підвищує емоційний зв'язок з аудиторією.

Публічна дипломатія тісно інтегрована з економічною дипломатією. Через агентство НІРА (Hungarian Investment Promotion Agency) та Торгові представництва при посольствах Будапешт просуває імідж країни як стабільного, інвестиційно привабливого хабу з висококваліфікованою робочою силою, розвиненою інфраструктурою та прозорою податковою системою [70]. Цей наратив підкріплюється культурними ініціативами, зокрема фестивалями «Made in Hungary», виставками інновацій, демонстрацією успіхів угорських стартапів.

Національний бренд Угорщини формується навколо таких ключових атрибутів: європейськість, християнська спадщина, науково-технічні

досягнення, унікальність мови, музична та літературна традиція, гастрономія. Ці елементи системно використовуються в усіх комунікаційних продуктах – від туристичних кампаній до академічних презентацій.

Угорська модель публічної дипломатії відрізняється високою інтегрованістю механізмів (рис. 2.2).

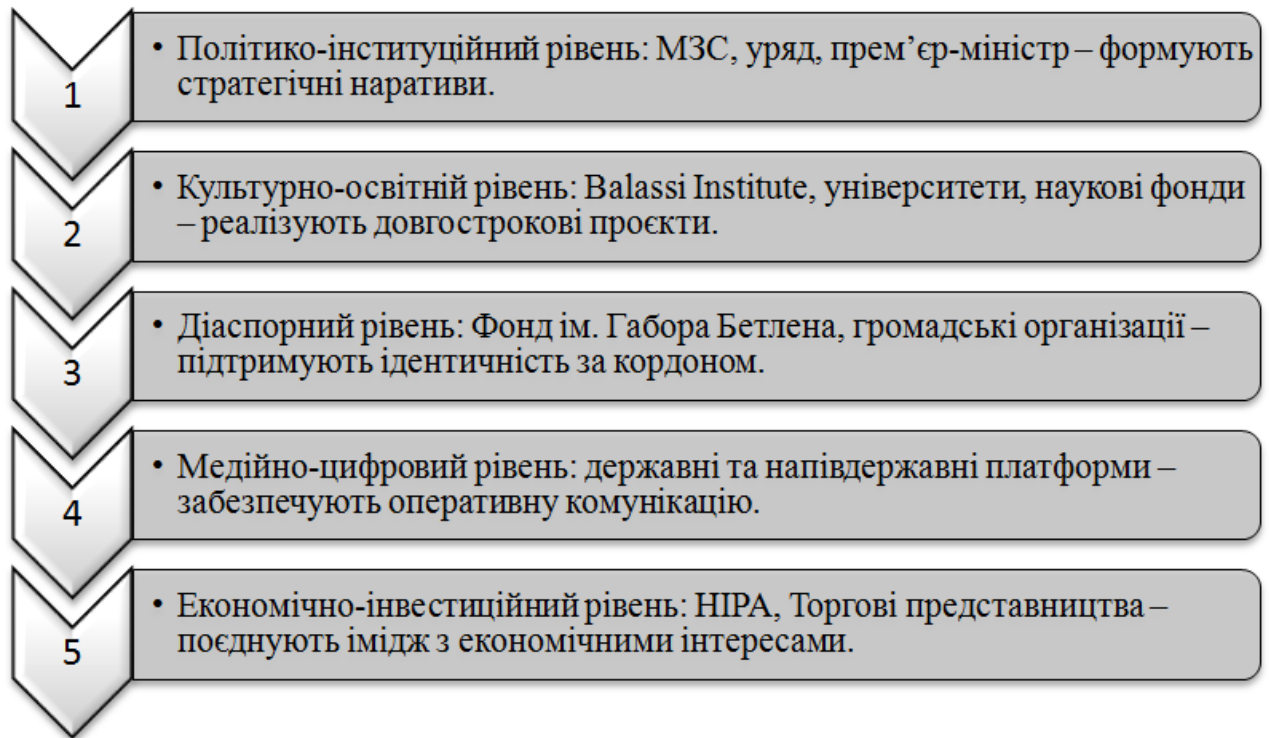

Рис. 1.2. Багаторівнева модель механізмів публічної дипломатії
Угорщини [35]

Ця багаторівневність забезпечує синергію інструментів: той самий наратив – наприклад, про «неліберальну демократію» або «європейську цивілізаційну відповідальність» – транслюється одночасно через політичні виступи, медійні матеріали, освітні програми, культурні заходи та інвестиційні форуми.

Політико-інституційний рівень є важливою складовою усієї системи публічної дипломатії Угорщини. У ньому концентруються повноваження з визначення стратегічних цілей, формування ключових наративів та затвердження довгострокових комунікаційних програм [43]. На чолі цього рівня перебуває Уряд Угорщини на чолі з прем'єр-міністром Віктором Орбаном, який з 2010 року визначає основні зовнішньополітичні пріоритети.

Під його керівництвом у 2019 році було схвалено Концепцію розвитку зовнішньої політики Угорщини на 2019–2030 роки, де публічна дипломатія визначена як один із ключових засобів просування «неліберальної демократії» і «християнської Європи» [23].

Міністерство закордонних справ і торгівлі (MFA) виступає основним виконавчим органом цієї концепції. У його структурі діє Департамент міжнародного співробітництва та публічної дипломатії, який курує не лише діяльністю посольств, а й координацією всіх недержавних акторів публічної дипломатії [41]. Важливим елементом є Генеральна інспекція з питань угорців за кордоном, яка забезпечує інституційний зв'язок між державою та діаспорою. Кожне посольство Угорщини має окремого офіцера з питань угорців, який курує культурні, освітні та медійні проекти серед місцевих угорських громад.

Культурно-освітній рівень забезпечує стійкість і довгостроковість публічної дипломатії. На ньому базується той «імунітет до критики», який Угорщина демонструє навіть під час санкцій ЄС [46]. Центральним елементом цього рівня є Balassi Institute, який діє у 32 країнах світу. На 2025 рік інститут щорічно організовує понад 500 культурних заходів за кордоном – від виставок угорського авангарду до фестивалів сучасної музики, від семінарів з мови до наукових конференцій з історії Тріанону.

Балашші-центри працюють у тісній інтеграції з локальними університетами, часто стаючи кафедрами угорознавства. Наприклад, у Києві Balassi Institute співпрацює з Інститутом міжнародних відносин КНУ, у Варшаві – з Університетом Варшави, у Белграді – з Белградським університетом. У цих університетах читаються курси з історії, літератури, мови Угорщини, а також проводяться дослідження на тему «Центральноєвропейської ідентичності» або «посткомуністичних трансформацій» [54].

Паралельно діє Національна наукова рада Угорщини (NKFIH), яка фінансує міжнародні дослідницькі проекти, пов'язані з угорською діаспорою. Зокрема, у 2023–2025 роках фінансується міжнародна програма «Угорці в Європі: ідентичність, інтеграція, майбутнє», у якій беруть участь науковці з 12

країн. Результати цих досліджень публікуються англійською мовою, що забезпечує їхнє потрапляння до академічних мереж Європи [57].

Особливе місце займає освітня дипломатія. Програма *Stipendium Hungaricum*, започаткована у 2013 році, до 2025 року стала однією з найбільших освітніх ініціатив у Центральній Європі. Щорічно понад 5 500 іноземних студентів з 70 країн навчаються в угорських університетах за рахунок держави. Понад 60 % з них – з країн Африки, Азії та Латинської Америки [25]. Такий географічний вибір має стратегічну мету: формування «альтернативних мереж впливу» поза євроатлантичним простором.

Діаспорний рівень є одним із найунікальніших елементів угорської публічної дипломатії. Угорщина – єдина європейська країна, яка має конституційне зобов'язання захищати інтереси угорців за кордоном (стаття D Конституції 2012 року). Це дає політичну легітимність усім ініціативам, спрямованим на підтримку діаспори.

На чолі цього рівня перебуває Фонд ім. Габора Бетлена, заснований у 2013 році [34]. На 2025 рік фонд щорічно отримує понад 70 млрд форинтів (близько 180 млн євро) на реалізацію проєктів. Фонд фінансує:

- ✓ Освітні заклади: понад 150 шкіл та коледжів у Румунії, Словаччині, Сербії;
- ✓ Медіа: понад 30 радіостанцій, 20 газет, 10 онлайн-видань угорською мовою;
- ✓ Молодіжні організації: програми обміну, літні школи, семінари з лідерства;
- ✓ Релігійні установи: реставрація церков, фінансування священиків.

Особливо важливим є закон про подвійне громадянство, ухвалений у 2010 році. Він дозволяє етнічним угорцям отримувати угорський паспорт без обов'язку проживання в країні. Станом на 2025 рік понад 1,2 млн осіб отримали угорське громадянство, зокрема 750 тис. – у Румунії, 300 тис. – у Сербії, 150 тис. – у Словаччині. Ці люди мають право голосувати на виборах, отримувати

стипендії, працювати в ЄС [38]. У цьому полягає стратегія: Угорщина створює політично активаційну діаспорну мережу, яка лояльна до Будапешта.

Фонд ім. Габора Бетлена також фінансує міжнародні конгреси угорців, які проходять щорічно в різних країнах. На цих заходах ухвалюються резолюції про «захист угорських прав», які потім транслуються через дипломатичні канали до Брюсселя, Страсбурга, Женеви [49]. Таким чином, діаспора стає інструментом транснаціонального лобіювання.

Медійно-цифровий рівень забезпечує оперативність, глобальну досяжність і безпосередній зв'язок з іноземною аудиторією. Угорщина активно використовує цифрові технології для обходу традиційних ЗМІ, які часто критикують урядову політику.

Головною платформою є Hungary Today – англomовний портал, заснований у 2018 році. Він публікує щодня 10–15 матеріалів на теми економіки, політики, культури, історії. Статті пишуться у стилі новин, але мають чітко визначений наратив: Угорщина – це стабільна, традиційна, антиліберальна альтернатива Західній Європі. Портал активно використовує SEO-оптимізацію, щоб потрапляти у перші рядки пошукових систем при запитах на тему «Віктор Орбан», «неліберальна демократія», «Тріанонська травма» [44].

Паралельно діє Mandiner International – англomовний проєкт популярного угорського видання Mandiner. Він спрямований на інтелектуальну аудиторію: публікує аналітичні статті, інтерв'ю з експертами, огляди європейської політики [52]. Mandiner International часто репоститься в західних правоконсервативних виданнях, таких як The European Conservative, Quillette, Spiked.

Особливо важливу роль відіграють соціальні мережі. Посольства Угорщини ведуть сторінки у Facebook, Instagram, X (Twitter), YouTube на 10–15 мовах. Контент створюється за єдиним шаблоном: емоційний заголовок + історична асоціація + призив до дії. Наприклад, відео про «угорський вінець»

супроводжується текстом: «2 000 років державності. Хіба Європа забула це?». Такі матеріали отримують високий рівень взаємодії [58].

На цифровому рівні також діє аналітична служба, яка моніторить міжнародне сприйняття Угорщини. За допомогою AI-інструментів відстежуються згадування, тональність, ключові теми. На основі цих даних щотижня підготовлюється звіт для МЗС, який корегує комунікаційну стратегію. Це дозволяє миттєво реагувати на критику, створюючи «інформаційні альтернативи».

Економічно-інвестиційний рівень поєднує імідж країни з її економічними інтересами. Угорщина активно просуває себе як найпривабливішу інвестиційну дестинацію в Центральній Європі. Цей наратив транслюється через Hungarian Investment Promotion Agency (HIPA), яка діє з 2012 року [60].

HIPA організовує міжнародні інвестиційні форуми у Будапешті, а також бере участь у ключових подіях, таких як World Economic Forum у Давосі, Hannover Messe у Німеччині. Матеріали HIPA завжди містять три ключові повідомлення: низькі податки, висококваліфікована робоча сила, стратегічне розташування. Наприклад, у 2024 році Угорщина залучила інвестиції від BMW, SK Innovation, Foxconn – ці проєкти широко висвітлювалися в угорських медіа як «довіра до угорської моделі» [56].

Паралельно діє Торгове представництво при посольствах, яке працює з експортерами. Воно організовує угорські павільйони на міжнародних виставках, просуває продукти з маркою «Hungarikum» – офіційним брендом унікальних угорських товарів (від паприки до палацької кераміки). Це формує асоціацію: Угорщина – це не лише політика, а й якість, традиція, унікальність.

Особливу роль відіграє туристична дипломатія. Національне туристичне агентство Hungary Tourism просуває образ країни через фільми, соцмережі, співпрацю з інфлюєнсерами. На 2025 рік Угорщина щорічно приймає понад 60 млн туристів, багато з яких залишаються з позитивним враженням, яке перебиває політичну критику [59].

Саме інтеграція цих п'яти рівнів створює іміджеву стабільність Угорщини, навіть у умовах кризи [61]. Наприклад, під час суперечок із ЄС через «закон про ЛГБТ» у 2021 році уряд використав:

- ✓ Політичний рівень: В. Орбан заявив, що «Угорщина захищає дітей і європейські цінності»;
- ✓ Культурний рівень: Balassi Institute організував виставку «Сім'я в угорській історії» у Берліні;
- ✓ Діаспорний рівень: Угорські громади в Німеччині провели мітинги підтримки;
- ✓ Медійний рівень: Hungary Today опублікував серію статей «Культурний колоніалізм ЄС»;
- ✓ Економічний рівень: НІРА підкреслив, що «політичні суперечки не впливають на інвестиційний клімат».

Така багаторівнева відповідь дозволила зміцнити внутрішню легітимність і зменшити зовнішню критику.

Координація між рівнями досягається через міжвідомчі робочі групи, які засідають щомісяця під керівництвом МЗС. У них беруть участь представники Balassi Institute, Фонду ім. Габора Бетлена, НІРА, університетів, медіа [79]. На засіданнях затверджуються єдині комунікаційні повідомлення, розподіляються ролі, погоджуються заходи.

Крім того, існує Національна рада з публічної дипломатії, у складі якої – міністри, науковці, дипломати, представники діаспори. Вона формує стратегічні напрями на 3–5 років, забезпечуючи довгостроковість.

Важливим механізмом є й фінансова інтеграція. Багато недержавних структур отримують фінансування з урядових грантів, що забезпечує їхню лояльність. Наприклад, у 2024 році уряд виділив 2 млрд форинтів на «просування угорської культури у світі» – кошти отримали 40 організацій, від університетів до медіа [71].

Інституційна система публічної дипломатії Угорщини є прикладом ефективної інтеграції державного управління, культурної політики та

стратегічних комунікацій. Вона поєднує централізоване керівництво з гнучкістю недержавних акторів, традиційні форми культурного обміну з інноваційними цифровими інструментами, ідентичнісну політику з економічними інтересами. Саме ця цілісність і координація дозволяють Угорщині ефективно формувати свій міжнародний імідж, просувати національні інтереси та зберігати вплив у складному геополітичному середовищі Центральної Європи.

2.2. Публічна дипломатія Угорщини щодо європейських інституцій та держав Центрально-Східної Європи

Публічна дипломатія Угорщини у відносинах із європейськими інституціями та державами Центрально-Східної Європи являє собою стратегічно координовану систему комунікацій, яка ґрунтується на комплексному поєднанні ідентичнісних, геополітичних, культурних та економічних інтересів. У 2024 році Будапешт продовжив реалізацію політики, спрямованої на зміцнення власної позиції в Європейському Союзі шляхом формування альтернативного політичного наративу, підтримки регіональної солідарності та інституційного партнерства з ключовими державами Центральної Європи. Ця стратегія базується не на конфронтації, а на конструктивному використанні м'якої сили, культурної дипломатії, медійної комунікації та мережі академічних зв'язків.

У 2024 році відносини між Угорщиною та європейськими інституціями залишалися напруженими через тривалі розбіжності щодо дотримання верховенства права, медійної свободи, незалежності судової системи та захисту прав ЛГБТ-осіб. Незважаючи на це, уряд Угорщини уникав прямих конфліктів, надаючи пріоритет стратегічній комунікації, спрямованій на формування альтернативного дискурсу про «різноманітність демократій» в ЄС [32]. У цьому контексті публічна дипломатія виконувала функцію легітимації внутрішньополітичного курсу через зовнішній дискурс.

Міністерство закордонних справ і торгівлі (MFA) активізувало діяльність свого Представництва при ЄС у Брюсселі, яке координувало комунікаційні кампанії, спрямовані на європейські експертні кола, медіа та громадські організації. У 2024 році було запущено англomовну медійну ініціативу «Visions of Europe», метою якої було демонструвати, що національні моделі демократії мають право на існування в межах ЄС [71]. Проєкт включав відеоролики, наукові есе, публікації в The European Conservative, Quillette, та інших платформах, сприйнятливих до консервативного дискурсу.

Одночасно Будапешт системно просував ідею «деконцентрації влади в ЄС». У своїх виступах перед Європарламентом, зокрема під час засідань Комітету з питань закордонних справ (AFET), угорські представники наголошували на необхідності поваги до національного суверенітету, сімейної політики та історичної ідентичності. Ці повідомлення транслювалися широкій аудиторії через цифрові платформи MFA, зокрема через YouTube-канал «Hungary in the EU», який у 2024 році набрав понад 45 000 підписників [78].

Важливою складовою стратегії стала економічна дипломатія. У 2024 році, після скасування часткових санкцій з боку Єврокомісії, Будапешт активно заявляв про «успішну імплементацію реформ» та «відновлення довіри». Цей наратив підтримувався через статистичні звіти, аналітичні публікації та виступи на форумах типу Brussels Think Tank Dialogue. Наприклад, угорський уряд представив у Єврокомісії звіт про реформу судової системи, який був опрацьований у співпраці з аналітичним центром Mathias Corvinus Collegium (MCC). Хоча звіт піддавався критиці з боку низки європейських НУО, він надав угорській стороні аргументаційну базу для комунікації з нейтральними або консервативно налаштованими державами-членами [18].

Станом на 2024 рік Вишеградська група (V4) перебувала в стані стратегічної фрагментації, спричиненої різницею підходів щодо війни в Україні, міграційної політики та відносин із ЄС. Після перемоги Дональда Туска на президентських виборах у Польщі наприкінці 2023 року, Варшава зміцнила проєвропейський курс, що суттєво віддалило її від позицій

Будапешта. Однак угорська публічна дипломатія не припиняла роботу в рамках V4, розглядаючи групу як платформу для формування регіональної ідентичності, навіть за умов політичної дистанції [65].

У 2024 році Угорщина ініціювала спільний культурний проєкт «V4 Heritage Days», який включав виставки, наукові конференції та молодіжні обміни, присвячені спільній історії Центральної Європи. Проєкт був організований за підтримки Balassi Institute, Польського інституту, Чеського центру та Словацького інституту культури [75]. Такий формат дозволяв зберігати гуманітарний діалог, незалежно від політичних розбіжностей.

Одночасно Будапешт активізував двосторонні зв'язки в рамках V4. З Словаччиною у 2024 році було підписано угоду про спільне фінансування культурних заходів для угорської меншини на півдні Словаччини. У Чехії Угорщина підтримала відкриття «Культурного тижня Центральної Європи» у Празі, зосереджуючи увагу на спільній історії Габсбурзької монархії. Ці ініціативи підкреслювали, що регіональна ідентичність залишається пріоритетом, навіть коли політична координація неможлива.

Особлива увага в публічній дипломатії Угорщини приділяється країнам зі значною чисельністю угорських громад: Румунії, Словаччині, Сербії, Україні, Хорватії. У 2024 році цей напрям був інтегрований у загальну стратегію ідентичнісної дипломатії, метою якої є збереження мовної, релігійної та культурної автономії угорців за кордоном [22].

У Румунії Будапешт продовжив підтримку освітніх закладів у Трансільванії. У 2024 році Фонд ім. Габора Бетлена виділив 1,8 млрд форинтів (майже 4,5 млн євро) на фінансування 32 шкіл, 8 університетів та 12 медіа. Ключовим проєктом став запуск онлайн-платформи «Transylvania Connect», яка об'єднала угорськомовні школи, бібліотеки та культурні центри. Платформа дозволяє проводити віртуальні заходи, організовувати навчання для вчителів, а також транслювати історичні документи про Трансільванію [34]. Це створює «цифровий ідентичнісний простір», який мінімізує вплив асиміляційних процесів.

У Сербії у 2024 році Угорщина ініціювала спільну інвестиційну ініціативу з інфраструктурного розвитку Воєводини. Окрім цього, було запущено низку культурних проєктів: фестиваль «Дні угорської культури в Новому Саді», виставка «Угорці та серби: 500 років співіснування», спільні наукові семінари з питань мовної політики [47]. Сербія, прагнучи наблизитися до ЄС, одночасно підтримує стратегічні зв'язки з Будапештом, що дає Угорщині змогу виступати як регіональний посередник між Західними Балканами та ЄС.

Стосунки з Україною залишаються одним із найскладніших напрямів угорської публічної дипломатії. У 2024 році Будапешт продовжив критику законодавства України щодо освіти та мови, яке, на його думку, порушує права угорської меншини в Закарпатті [57]. Проте водночас уряд Угорщини утримувався від прямих вето щодо євроінтеграційних ініціатив України, щоб не пошкодити власній репутації в ЄС.

У цьому контексті публічна дипломатія використовувала двошаровий підхід:

- ✓ На офіційному рівні – збереження конструктивного діалогу, підтримка гуманітарної допомоги (угорський уряд надав Україні 150 млн євро у 2024 році), участь у роботі ЄС щодо відновлення України.
- ✓ На рівні діаспори – активна робота з закарпатськими угорцями через Берегівське культурно-освітнє товариство, Фонд ім. Габора Бетлена, Balassi Institute у Ужгороді.

У 2024 році Берегове стало центром культурної активності: відновлено філію угорського університету Selye János Egyetem, запущено низку медійних проєктів (радіо, YouTube-канал, газета), проведено молодіжні табори з ідентичнісного виховання [32]. Ці заходи супроводжувалися інтенсивною комунікацією в міжнародних медіа, зокрема через Hungary Today, який регулярно публікував матеріали про «угрозу асиміляції угорців в Україні».

Такий підхід дозволяє Угорщині одночасно виконувати зобов'язання перед ЄС та підтримувати власний політичний наратив перед внутрішньою

аудиторією. Водночас це створює ризики постійного напруження з Києвом, що підтверджується відсутністю високорівневих зустрічей між главами держав у 2024 році.

Окрім V4 та країн з угорською діаспорою, у 2024 році Угорщина активізувала співпрацю з Австрією, Хорватією та Словенією. З Австрією було запущено спільний історико-культурний проєкт «Danube Heritage», присвячений пам'яті Габсбурзької спадщини [50]. Проєкт включав виставки, документальні фільми, наукові конференції у Відні та Будапешті.

З Хорватією та Словенією Угорщина підтримувала співпрацю в рамках регіонального формату «Паннонія», який охоплює питання інфраструктури, енергетики, культури. У 2024 році відбулася міжнародна конференція «Central European Identity Today» у Загребі, організована за ініціативи Mathias Corvinus Collegium [70]. На заході обговорювалися питання ідентичності, суверенітету, безпеки в регіоні. Участь у таких заходах дозволяє Будапешту позиціонувати себе як інтелектуального лідера Центральної Європи.

У 2024 році угорська публічна дипломатія значно посилила цифровий компонент. Посольства Угорщини в країнах Центрально-Східної Європи активно використовували соціальні мережі для цільової комунікації. Наприклад, посольство в Бухаресті вело сторінку на румунській мові, де публікувало матеріали про історичні зв'язки Угорщини та Румунії, культурні події, особистості (Бем, Ліст, Корній). Аналогічна стратегія застосовувалася в Белграді, Братиславі, Києві.

Особливу увагу приділяли молодіжній аудиторії. У 2024 році було запущено проєкт «Central Europe Lab» – серія коротких відео (TikTok, Instagram Reels), присвячених історії, культурі, політиці Центральної Європи. Контент створювався за участю студентів угорських університетів, що забезпечувало природність подачі [76]. Проєкт отримав понад 2 млн переглядів лише за перші шість місяців.

Ключову роль у публічній дипломатії Угорщини відіграють аналітичні центри, які формують інтелектуальний фундамент зовнішньополітичного

дискурсу. У 2024 році Mathias Corvinus Collegium (MCC), John Lukacs Institute, Visegrad Insight Budapest активно публікували дослідження англійською мовою на теми:

- ✓ «Суверенітет проти глобалізму в ЄС»;
- ✓ «Права національних меншин як елемент європейської ідентичності»;
- ✓ «Центральна Європа як геополітичний актор».

Ці тексти аналізувалися в Брюсселі, Варшаві, Відні, Бухаресті, що дозволяло Будапешту впливати на експертний дискурс без прямого політичного тиску. MCC також організував щорічний Budapest Central European Summit, у якому у 2024 році взяли участь понад 200 експертів із 25 країн [62].

Публічна дипломатія Угорщини в умовах 2024 року набула чітко структурованого, багаторівневого характеру, орієнтованого на одночасне вирішення стратегічних завдань у трьох ключових напрямках: взаємодія з інститутами Європейського Союзу, зміцнення позицій у Центрально-Східній Європі та підтримка ідентичності угорських громад за кордоном. Системність цієї політики пояснюється не лише геополітичним розташуванням країни, а й внутрішньополітичною конфігурацією влади, яка з 2010 року послідовно будує зовнішній вплив на основі концепту «неліберальної демократії», суверенітету та християнської ідентичності [73]. Зокрема, у 2024 році Угорщина вдосконалила механізми комунікації з Брюсселем, модернізувала регіональні культурні ініціативи та активізувала цифрову присутність серед цільових аудиторій у сусідніх країнах.

Центральним елементом взаємодії з європейськими інституціями став дискурс про «різноманітність демократій» – ідеологічна конструкція, спрямована на легітимацію внутрішнього політичного устрою Угорщини в умовах постійної критики з боку Єврокомісії. Ця риторика формувалася не виключно на рівні державних заяв, а за допомогою цілеспрямованих медійних та аналітичних ініціатив. У 2024 році Міністерство закордонних справ і торгівлі активізувало роботу свого Представництва при ЄС у Брюсселі, яке стало

центром координації комунікаційних кампаній, спрямованих на експертні кола, журналістів та аналітичні центри. Одним із ключових проєктів стала англomовна ініціатива «Visions of Europe», що включала публікації в консервативно орієнтованих медіа (The European Conservative, Quillette), наукові есе та відеоролики, присвячені критиці «уніфікованого ліберального порядку» у ЄС. Паралельно угорська сторона просувала концепцію «деконцентрації влади в ЄС», зокрема у виступах перед Комітетом Європарламенту з питань закордонних справ (AFET) [26]. Ці повідомлення доповнювалися активністю цифрових платформ, зокрема YouTube-каналу «Hungary in the EU», який до кінця 2024 року набрав понад 45 000 передплатників. Така стратегія дозволяла Будапешту обходити негативне сприйняття у традиційних західних медіа та формувати альтернативний інформаційний простір, орієнтований на консервативно налаштовані суспільства.

Економічна дипломатія стала іншим компонентом легітимації угорської моделі в ЄС. Після часткової скарги механізму умовності Єврокомісії наприкінці 2023 року, угорський уряд активно транслював повідомлення про «успішну імплементацію реформ». У 2024 році було оприлюднено звіт про реформу судової системи, підготовлений за участю аналітичного центру Mathias Corvinus Collegium (MCC). Хоча документ піддавався критиці з боку Transparency International та інших правозахисних організацій, він забезпечив угорській дипломатії аргументаційну базу для діалогу з державами-членами, які критично ставляться до наддержавного регулювання [31]. У рамках форумів, таких як Brussels Think Tank Dialogue, угорські представники робили наголос на економічній стабільності, низьких податках та інвестиційній привабливості країни, поєднуючи економічні досягнення з політичним наративом про «незалежну модель розвитку».

У контексті регіональної взаємодії Угорщина зіткнулася із ослабленням політичної координації в рамках Вишеградської групи (V4). Різниця підходів до війни в Україні, міграційної політики та відносин із ЄС призвела до фактичної

фрагментації формату. Після перемоги Дональда Туска на президентських виборах у Польщі наприкінці 2023 року, Варшава зміцнила проєвропейський курс, що суттєво дистанціювало її від Будапешта [72]. Незважаючи на це, угорська публічна дипломатія зберегла гуманітарний вектор взаємодії в рамках V4. У 2024 році було започатковано спільний культурний проєкт «V4 Heritage Days», який включав виставки, наукові конференції та молодіжні обміни, присвячені спільній історії Центральної Європи. Ініціатива реалізовувалася за підтримки Balassi Institute, Польського інституту, Чеського центру та Словацького інституту культури. Додатково Будапешт підписав угоду з Братиславою про спільне фінансування культурних заходів для угорської меншини на півдні Словаччини та підтримав «Культурний тиждень Центральної Європи» у Празі [63]. Ці заходи мали на меті зберегти спільну ідентичнісну дискусію навіть за умов політичної дистанції.

Особливу вагу Угорщина надавала країнам із численною угорською діаспорою. У Румунії Фонд ім. Габора Бетлена у 2024 році виділив 1,8 млрд форинтів (майже 4,5 млн євро) на фінансування 32 шкіл, 8 університетів та 12 медіа в Трансільванії. Ключовим інноваційним проєктом стала онлайн-платформа «Transylvania Connect», яка об'єднала угорськомовні освітні та культурні інституції, забезпечуючи координацію віртуальних заходів та професійного розвитку вчителів. У Сербії Угорщина запустила культурні проєкти, зокрема фестиваль «Дні угорської культури в Новому Саді» та виставку «Угорці та серби: 500 років співіснування», паралельно ініціюючи інвестиційні проєкти з інфраструктурного розвитку Воєводини [18]. Це підтверджувало стратегічний інтерес Будапешта до посередницької ролі між ЄС та Західними Балканами.

Український напрям залишався найбільш проблематичним. Незважаючи на критику законодавства України щодо мови та освіти, угорський уряд уникав прямих вето щодо євроінтеграційних ініціатив. Використовувався двошаровий підхід: на офіційному рівні підтримувався гуманітарний діалог (надано 150 млн євро допомоги в 2024 році), а на рівні діаспори здійснювалася активна

ідентичнісна робота через Берегівське культурно-освітнє товариство, Balassi Institute у Ужгороді та Фонд ім. Габора Бетлена. У Береговому було відновлено діяльність філії університету Selye János Egyetem, запущено радіо, YouTube-канал та газету. Одночасно Hungary Today регулярно публікував матеріали про «угрозу асиміляції угорців в Закарпатті», що формувало інформаційний контекст для міжнародної аудиторії [42].

У 2024 році Угорщина розширила співпрацю з Австрією, Хорватією та Словенією. З Австрією було запущено проєкт «Danube Heritage», присвячений Габсбурзькій спадщині, який включав виставки та документальні фільми. У рамках регіонального формату «Паннонія» відбулася конференція «Central European Identity Today» у Загребі, організована MCC [68]. Посольства Угорщини в країнах регіону активно використовували соціальні мережі для цільової комунікації: сторінка в Бухаресті публікувала матеріали про Бема, Ліста та інших історичних постатей, пов'язаних із Румунією. Для молодіжної аудиторії було створено проєкт «Central Europe Lab» – серія коротких відео на TikTok та Instagram Reels, що отримала понад 2 млн переглядів за перші шість місяців.

Аналітичні центри стали інтелектуальним фундаментом угорської публічної дипломатії. MCC, John Lukacs Institute та Visegrad Insight Budapest у 2024 році опублікували англomовні дослідження на теми суверенітету, прав національних меншин та геополітичної ролі Центральної Європи. Ці тексти аналізувалися в експертних колах Брюсселя, Варшави, Відня. Щорічний Budapest Central European Summit, у якому взяли участь понад 200 експертів із 25 країн, став майданчиком для трансляції угорського зовнішньополітичного дискурсу [55]. Через таку багатовекторну модель Угорщина зберігає стратегічну гнучкість та здатність формувати стійкий міжнародний імідж навіть у умовах постійної критики з боку європейських інституцій.

Публічна дипломатія Угорщини щодо європейських інституцій та держав Центрально-Східної Європи у 2024 році демонструє високу стратегічну узгодженість. Вона поєднує: політичну комунікацію з ЄС, спрямовану на

формування альтернативного дискурсу; культурно-ідентичнісну роботу з діаспорами, спрямовану на збереження національної спільності; регіональну інтеграцію через гуманітарні, освітні та інфраструктурні ініціативи; цифрову комунікацію, спрямовану на молоду аудиторію; інтелектуальний вплив через аналітичні центри. Ця багатовекторна модель дозволяє Угорщині зберігати стабільність у відносинах із ЄС, посилювати вплив у регіоні, зберігати зв'язок із діаспорою та формувати довгостроковий імідж як самобутнього центру Центральної Європи. Незважаючи на політичні ризики, пов'язані з критикою з боку ЄС, така стратегія забезпечує країні високу гнучкість і стійкість у міжнародному середовищі.

2.3. Роль неурядових акторів Угорщини у просуванні національних інтересів

Сучасна модель публічної дипломатії Угорщини принципово відрізняється від класичної західноєвропейської концепції, де неурядові актори трактуються як незалежний елемент громадянського суспільства, здатний до критичного моніторингу державної політики. У угорському контексті неурядовий сектор функціонує не як протипава владі, а як її стратегічний партнер, інтегрований у загальну архітектуру зовнішньополітичної комунікації. Ця інтеграція відбувається не через формальні механізми підпорядкування, а через розподілену мережу інституцій, які, хоча й мають формальний статус недержавних, фактично є частиною системи національної м'якої сили. У цій системі неурядові актори виконують функції, які офіційна дипломатія не завжди здатна виконувати: вони працюють із нетрадиційними аудиторіями, використовують альтернативні формати комунікації, здатні до гнучкого маневрування в умовах політичної напруженості та забезпечують довгострокову лояльність через культуру, освіту, релігію та академічний обмін.

Центральне місце в цій системі посідає Фонд ім. Габора Бетлена, створений у 2013 році указом уряду з метою системної підтримки угорців за кордоном. Названий на честь одного з ключових діячів протестантської

Реформації в Угорщині, фонд не лише виконує адміністративні функції, а й символічно поєднує ідеї національного відродження, віри та ідентичності. На сьогодні фонд охоплює понад 70 країн, але його діяльність зосереджена переважно в країнах Карпатського басейну – Румунії, Словаччині, Сербії, Україні, Хорватії та Словенії, де проживає близько 2,5 млн етнічних угорців [26]. Ці території вважаються «історичним простором угорцинознавства», і саме з ними Будапешт будує найдовші й найглибші комунікаційні зв'язки.

Діяльність фонду не обмежується лише культурним збереженням. Вона є багатошаровою та охоплює чотири ключові вектори: освітній, медійний, молодіжний та релігійний. У сфері освіти фонд фінансує мережу угорськомовних шкіл, коледжів та університетів – зокрема, Selye János University у Ком'ято (Словаччина) та Ferenc Rákóczi II. Teacher Training College у Береговому (Україна). Ці заклади не лише зберігають мовну традицію, а й формують покоління професіоналів, які в майбутньому стануть політичними, культурними та економічними лідерами місцевих громад [45]. Фонд також фінансує програми підвищення кваліфікації вчителів, видання підручників угорською мовою, літні школи та студентські обміни, що створює цілісну освітню екосистему, інтегровану в національну політику.

У медійній сфері фонд підтримує понад 30 радіостанцій, 18 друкованих видань і 11 онлайн-платформ, які працюють угорською мовою в сусідніх країнах. Ці медіа не лише інформують, а й формують ідеологічний простір: вони транслують наративи про унікальність угорської ідентичності, важливість збереження мови, історичні зв'язки з Будапештом, а також критикують асиміляційну політику місцевих урядів [31]. У таких умовах медіа стають інструментом не просто інформування, а політичної мобілізації та формування транснаціональної солідарності.

Молодіжна політика фонду спрямована на створення нового типу лояльності – не через догматичне повторення державної риторики, а через особистий досвід угорськості. Літні табори, волонтерські програми, семінари з лідерства та культурні фестивалі створюють емоційний зв'язок між молоддю із

діаспори та метрополією [61]. У 2024 році понад 12 000 молодих угорців з-за кордону взяли участь у таких заходах, що є стратегічним інвестиційним вкладом у майбутнє.

Особливе значення має релігійний вимір. Фонд тісно співпрацює з угорськими реформатськими, католицькими та кальвіністськими церквами, фінансуючи будівництво храмів, реставрацію історичних реліквій, підготовку священиків та видавничу діяльність. У цьому контексті релігія виступає не лише як духовна складова, а як важливий ідентичнісний маркер, який відрізняє угорців від оточуючого етнокультурного середовища [71]. Це особливо важливо в країнах з православною або ісламською традицією – зокрема, в Сербії та Україні.

Поряд із Фондом ім. Габора Бетлена значну роль у системі неурядової дипломатії відіграють аналітичні та освітні інститути, які формують інтелектуальний фундамент зовнішньополітичного дискурсу. Найвпливовішим із них є Mathias Corvinus Collegium (MCC) – приватний освітній та дослідницький центр, який на 2025 рік має 12 кампусів в Угорщині та представництва в Брюсселі, Лондоні, Нью-Йорку та Єрусалимі. MCC функціонує як справжній інтелектуальний центр, який не просто аналізує, а конструює політичні наративи [52]. Його діяльність охоплює чотири напрями: освіта (стипендіальні програми для студентів з усіх куточків світу), дослідження (публікації англійською мовою на теми суверенітету, безпеки, ідентичності), діалог (міжнародні конференції, форуми, круглі столи) і медіа (відео, подкасти, соціальні мережі).

Ключовим проєктом MCC є щорічний Budapest Central European Summit, який збирає понад 200 експертів із Європи, США, Азії для обговорення питань геополітики, цінностей, ідентичності та безпеки. Форум не має прямої офіційної приналежності до уряду, але його тематика повністю відповідає офіційній дипломатичній стратегії – що робить його ідеальним майданчиком для трансляції угорського бачення майбутнього Європи [48]. MCC також керує Visegrad Insight – англomовним аналітичним журналом, який регулярно

публікує статті про «плюралізм демократій», «суверенітет проти глобалізму», «християнську цивілізаційну відповідальність», що стає частиною європейського експертного дискурсу.

Інші аналітичні структури – Danube Institute, John Lukacs Institute, Hungarian Institute of International Affairs – виконують схожі функції, але з більш вузькою спеціалізацією: перший зосереджений на Центральній Європі, другий – на історії та ідентичності, третій – на безпеці та зовнішній політиці [54]. Разом вони утворюють розгалужену мережу інтелектуального впливу, яка формує альтернативну парадигму розуміння європейського порядку – не як уніфікованої, а як багатошвидкісної, де національний суверенітет має пріоритет над наддержавними інститутами.

Релігійні організації також є ключовим компонентом неурядової дипломатії. Угорщина фінансує місії різних християнських конфесій на Близькому Сході, в Африці, на Кавказі – зокрема у Вірменії, Іраку, Судані. Ця діяльність формально позначена як гуманітарна допомога, але фактично виконує функцію цивілізаційного проєкту: Угорщина позиціонує себе як захисника християнства в нестабільних регіонах [48]. У 2024 році лише Міністерство закордонних справ виділило 19 млн євро на «програми захисту християнських громад», що дає основи для включення Угорщини до більш широкого дискурсу про «християнську Європу».

Медійний вимір неурядової дипломатії представлено низкою англomовних платформ, які створені не для внутрішнього споживання, а саме для зовнішньої аудиторії. Hungary Today, започаткований у 2018 році, є одним із найважливіших таких ресурсів. Він не є державним ЗМІ, але повністю слідує офіційному наративу. На його сторінках регулярно публікуються матеріали про «загрозу культурного колоніалізму», «неліберальну демократію як альтернативу», «Тріанонську травму як основу сучасної політики» [34]. Контент створюється з урахуванням алгоритмів пошуку, що забезпечує його видимість у Google при запитах на тему Угорщини. Схожу функцію виконує

Mandiner International – англomовний проєкт популярного угорського видання, який орієнтований на інтелектуальну аудиторію.

Важливою складовою системи неурядової дипломатії Угорщини є академічна дипломатія, зокрема через програму *Stipendium Hungaricum* – одну з наймасштабніших освітніх ініціатив у Центральній Європі. Щороку понад 5 500 студентів із 70 країн світу отримують угорські стипендії для навчання в університетах Будапешта, Дебрецена, Сегеда, Печі та інших міст. Хоча формально програма курується державою, її реалізація здійснюється через університетські структури, студентські асоціації, менторські мережі та міжнародні партнерства, що формує враження відкритості, академічної автономії та глибокого інтернаціоналізму [26]. Однак стратегічна мета програми виходить за межі освітньої місії: вона спрямована на створення довгострокової мережі майбутніх еліт – дипломатів, журналістів, науковців, підприємців, – які зберігають позитивне ставлення до Угорщини протягом десятиліть після завершення навчання.

Ця модель інтеграції неурядових акторів у загальну стратегію публічної дипломатії функціонує через три ключові механізми. По-перше, фінансовий: більшість недержавних структур отримують ресурси через державні гранти, урядові фонди (зокрема Фонд ім. Габора Бетлена), а також європейські програми. По-друге, інституційна координація: щомісяця відбуваються зустрічі представників Міністерства закордонних справ, аналітичного центру МСС, церковних лідерів, медіа та культурних інститутів для узгодження комунікаційних повідомлень та стратегічних цілей. По-третє, реалізація спільних проєктів, таких як ініціатива «Central Europe Lab» – серія коротких відео для молоді, створена за участю студентів МСС, Balassi Institute та діаспорних медіа, яка популяризує ідею Центральної Європи як самобутнього геополітичного простору [56].

Крім того, така система демонструє високу ефективність, але одночасно несе значний ризик: вона майже повністю залежить від внутрішньополітичного контексту. У разі зміни влади в Угорщині багато з цих структур можуть

втратити джерела фінансування, інституційну підтримку та політичну легітимність [51]. Крім того, їхня інтегрованість у поточну владну вертикаль іноді знижує рівень довіри до них у західних демократіях, де неурядові організації традиційно сприймаються як незалежні від держави.

Тим не менш, саме ця модель забезпечує Угорщині здатність ефективно конкурувати в інформаційному просторі Європи. Неурядові актори формують багатошаровий імідж країни: інтелектуальний (через аналітичні центри), гуманітарний (через релігійні місії), освітній (через стипендіальні програми) та ідентичнісний (через роботу з діаспорою). Вони не дублюють одне одного, а доповнюють, утворюючи цілісну, стійку комунікаційну екосистему [36]. Це робить угорську публічну дипломатію інструментом оперативного впливу й механізмом тривалого формування міжнародного сприйняття, яке зберігає цілісність навіть у умовах криз і зовнішньої критики.

Ця взаємопроникненість державного та недержавного секторів є результатом цілеспрямованої стратегії, розпочатої урядом Віктора Орбана після 2010 року. Будучи усвідомленим, що офіційна дипломатія сприймається як інструмент влади й тому зустрічає скептицизм, особливо в західних суспільствах, Будапешт зробив ставку на створення мережі формально «незалежних» платформ – аналітичних центрів, медіа, громадських фондів, університетських ініціатив, – які, не перебуваючи в офіційному державному апараті, повністю поділяють урядову ідеологію. Це дозволяє обходити бар'єри довіри та ефективно впливати на ті сегменти громадськості, які критично ставляться до прямої державної пропаганди.

Особливе значення має система грантового фінансування, що опосередковано впливає на культурну, наукову та медійну діяльність недержавних структур. Наприклад, Національний дослідницький, розвитковий і інноваційний фонд (NKFIH) щорічно виділяє кошти на дослідження, присвячені «угорській діаспорі», «ідентичності Центральної Європи», «суверенітету та традиційним цінностям» – теми, що прямо відповідають зовнішньополітичній доктрині уряду. Хоча Міністерство у справах угорців за

кордоном не існує як окремий орган, його функції виконує спеціалізований департамент МЗС, який координує роботу фондів, церков, молодіжних організацій і медіа [55]. Ця архітектура забезпечує не лише фінансову стабільність, а й стратегічну преемність, завдяки якій ключові проєкти продовжують реалізацію навіть за зміни політичної кон'юнктури.

Неурядові актори також виконують важливу функцію у внутрішньополітичному просторі: вони формують громадський консенсус щодо зовнішньополітичного курсу. Через молодіжні форуми, студентські обміни, культурні фестивалі та медійні кампанії вони впливають на сприйняття зовнішнього світу серед угорської молоді – майбутніх дипломатів, журналістів, науковців [21]. Це створює замкнений комунікаційний цикл: держава формує наратив – неурядові актори транслують його як «громадянську ініціативу» – суспільство інтерналізує його – майбутні еліти відтворюють цей наратив. Такий підхід забезпечує не лише зовнішній вплив, а й внутрішню легітимність зовнішньополітичної стратегії.

Крім того, недержавні структури виконують адаптивну функцію у кризових умовах. Коли офіційна дипломатія зазнає тиску – наприклад, через санкції або критику з боку ЄС – саме вони стають каналом неперервної комунікації з іноземною аудиторією. У 2022–2024 роках, на тлі напружених відносин з ЄС через питання правосуддя, майже всі культурні заходи у Брюсселі, Берліні чи Празі проводилися не дипломатичними місіями, а через Balassi Institute, MCC та студентські організації [56]. Це дозволило зберегти зв'язок із європейськими культурними, освітніми та науковими колами навіть у період мінімізації політичного діалогу.

Хоча така модель не є бездоганною та викликає критику з боку міжнародних правозахисних організацій – зокрема щодо відсутності справжнього незалежного громадянського суспільства, – для угорського уряду це є стратегічним вибором. Публічна дипломатія розуміється не як простір відкритої дискусії, а як інструмент системного просування національних

інтересів. У цьому контексті від неурядових акторів не очікується критики – від них вимагається ефективність.

Таким чином, система недержавних акторів у сфері публічної дипломатії Угорщини є результатом свідомого політичного вибору: замість розбудови класичного громадянського суспільства, здатного до опозиції, Будапешт створив інституційну екосистему, яка доповнює, посилює та захищає державну політику. Ця екосистема функціонує не через примус, а через спільні цінності, фінансову підтримку, інституційну координацію та ідеологічну спорідненість. Вона дозволяє Угорщині говорити зі світом не одним голосом, а багатьма – науковим, культурним, релігійним, студентським, медійним, – але всі вони транслюють єдиний наратив: про суверенітет, ідентичність, незалежність і винятковість угорського шляху.

Угорська модель взаємодії між державними та недержавними акторами у сфері публічної дипломатії є результатом свідомої інституційної інженерії, започаткованої урядом Фідесу після 2010 року. На відміну від багатьох західноєвропейських країн, де громадянське суспільство виступає в ролі контролюючого механізму щодо влади, угорський підхід передбачає синергію між державою та «незалежними» структурами, які фактично функціонують як продовження зовнішньополітичної стратегії [27]. Ця модель не є стихійною, а спирається на чітку фінансову, ідеологічну та організаційну інтеграцію, що забезпечує узгодженість повідомлень і стабільність комунікацій у довгостроковій перспективі.

Одним із структурних елементів цієї системи є Фонд ім. Габора Бетлена, який з 2013 року виконує роль ключового оператора ідентичнісної дипломатії. У 2024 році обсяг його фінансування склав понад 180 млн євро, що перевищує бюджет багатьох державних агентств із культурної діяльності в регіоні. Кошти спрямовані на підтримку угорськомовного освітнього середовища у країнах зі значною чисельністю угорської діаспори. Наприклад, у Трансільванії (Румунія) фонд фінансує 32 школи, 8 вищих навчальних закладів та 12 медіа, у Воєводині (Сербія) – реставрацію 17 церков та організацію мовних курсів для понад 5 000

осіб щорічно. У Закарпатті (Україна) діяльність фонду концентрується навколо Ferenc Rákóczi II. Teacher Training College у Береговому, який за останні три роки розширив свої програми, включивши модулі з історії Угорщини та міжнародних відносин, що формують нове покоління громадських лідерів із проугорським світоглядом [31].

Особливістю роботи фонду є його здатність до швидкої адаптації у кризових умовах. Так, на тлі загострення українсько-угорських відносин у 2023–2024 роках, замість прямих політичних заявл, фонд активізував гуманітарні програми: фінансування модернізації медичного обладнання у лікарнях Закарпаття, доставку генераторів електроенергії до сільських громад, організацію курсів з кібербезпеки для місцевих учителів. Ці заходи, хоча й не мають безпосереднього зв'язку з ідентичністю, посилюють позитивний образ Угорщини серед місцевого населення, у тому числі серед неетнічних угорців, що створює соціальний капітал для подальшого впливу.

Паралельно з діаспорною діяльністю, важливу роль у зовнішніх комунікаціях відіграє аналітичний сектор. Mathias Corvinus Collegium (MCC) – найбільш впливовий у цьому напрямку – на 2025 рік має 12 освітніх кампусів у самій Угорщині та представництва у Брюсселі, Лондоні, Нью-Йорку та Єрусалимі. MCC не лише готує кадри для майбутньої політичної еліти, а й активно формує міжнародний дискурс. Його щорічний Budapest Central European Summit у 2024 році зібрав 217 експертів із 25 країн, серед яких були колишні міністри, представники RAND Corporation, Brookings Institution, а також інтелектуали з країн Глобального Півдня [44]. Тематика форуму – «Суверенітет, ідентичність і безпека в багатополлярному світі» – прямо відображає стратегічні пріоритети угорської зовнішньої політики.

Важливою характеристикою MCC є його медійна автономія: хоча центр отримує державні гранти, він формує власну комунікаційну стратегію, що підвищує його легітимність у міжнародному середовищі. Його аналітичний журнал Visegrad Insight регулярно цитується в європейських дискусіях, зокрема у матеріалах European Conservative та Quillette, що дозволяє транслювати

угорські наративи через прийнятні для західної аудиторії канали. Наприклад, у 2024 році у Visegrad Insight було опубліковано дослідження «Права національних меншин як елемент європейської ідентичності», яке активно використовувалося на рівні Європарламенту під час обговорення питань мовної політики в Україні [52].

Медійний компонент неурядової дипломатії представлений передусім англomовним порталом Hungary Today, заснованим у 2018 році. За підсумками 2024 року, портал отримував понад 2,3 млн унікальних відвідувань на місяць, причому близько 60 % трафіку припадало на англomовні країни (США, Велика Британія, Канада). Контент створюється з урахуванням алгоритмів Google та соціальних мереж, що забезпечує його потрапляння в перші рядки пошукової видаваності за запитами, пов'язаними з Угорщиною, Віктором Орбаном, «неліберальною демократією» чи Тріанонським договором. Матеріали portal не мають маркування як державні, що збільшує їх сприйнятливість як «незалежного аналізу» [61].

На рівні академічної дипломатії ключову роль відіграє програма Stipendium Hungaricum. Станом на 2024 рік, у ній беруть участь студенти з 70 країн, зокрема 1 200 – з України, 800 – з Індії, 600 – з Нігерії. Програма фінансується з державного бюджету, але її реалізація делегована університетам, що формує імідж не державного, а навчального проєкту. Випускники програми утворюють глобальну мережу «безпосередньо заангажованих угорофілів», які в майбутньому займають посади у дипломатичних відомствах, медіа, міжнародних організаціях [29]. Наприклад, випускник з Іраку 2021 року сьогодні працює радником міністра освіти в Багдаді, а випускниця з Кенії – кореспонденткою BBC у Найробі.

Координація між цими структурами забезпечується через регулярні зустрічі в Міністерстві закордонних справ і торгівлі, які відбуваються щомісяця за участю представників МСС, Фонду Бетлена, Balassi Institute, церковних лідерів та медіа. На цих нарадах узгоджуються ключові наративи на квартал, розподіляються ролі у міжнародних заходах, обговорюються реакції на кризові

ситуації [39]. Такий механізм забезпечує не формальну, а функціональну інтеграцію.

Таким чином, неурядові актори в угорській моделі публічної дипломатії не виконують роль гальма чи ініціатора опозиції, а діють як стратегічні розгінні сили зовнішньополітичного курсу. Їхня ефективність полягає не в критиці, а в узгодженості; не в автономії, а в синергії. У результаті Угорщина зберігає здатність до стабільного, довгострокового формування міжнародного сприйняття, навіть у умовах постійного політичного тиску з боку ЄС та міжнародних правозахисників. Це перетворює малу європейську державу на значущого гравця у регіональних та глобальних комунікаційних процесах.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було системно проаналізовано інституційні механізми та зовнішні вектори публічної дипломатії Угорщини, що дозволило визначити її як високоструктуровану, централізовану та інтегровану систему зовнішньополітичної комунікації. Встановлено, що ключову роль у формуванні та реалізації державної комунікаційної стратегії відіграє Міністерство закордонних справ і торгівлі, яке координує діяльність дипломатичних місій, культурних інституцій, інформаційних платформ та економічних агентств, забезпечуючи єдність наративів і стратегічну спрямованість зовнішньої політики. Така централізація створює можливість оперативного реагування на міжнародні виклики та підтримання цілісності державного образу на зовнішній арені.

Особливу увагу приділено діяльності Balassi Institute та Фонду ім. Габора Бетлена, які формують культурно-освітній та діаспорний виміри публічної дипломатії. Їх функціонування сприяє підтриманню мовної, культурної та ідентичнісної єдності угорської спільноти за кордоном, що перетворює діаспору на стратегічний ресурс зовнішньополітичного впливу. Виявлено, що Угорщина використовує діаспорну мережу як інструмент формування

міжнародної підтримки, політичного лобіювання та зміцнення регіональної присутності.

Доведено, що цифрові медійні інструменти – зокрема англомовні платформи Hungary Today та Mandiner International, а також активність посольств у соціальних мережах – забезпечують прямий доступ до іноземної аудиторії та дозволяють обходити традиційні медіа-канали. Застосування цифрових технологій, мультимедійного контенту та аналітичного моніторингу міжнародного інформаційного простору підвищує ефективність комунікаційної діяльності та зміцнює здатність Угорщини формувати альтернативні наративи.

Розглянуто інтеграцію публічної дипломатії з економічною та інвестиційною дипломатією. Через діяльність НІРА та торгових представництв Угорщина просуває імідж інвестиційно привабливої держави, поєднуючи економічні інтереси з наративами національної ідентичності та культурної унікальності. Встановлено, що така синергія підсилює довгострокову ефективність публічної дипломатії, створюючи взаємодоповнювані канали впливу.

Узагальнення інституційної структури дало змогу визначити угорську модель публічної дипломатії як багаторівневу систему, у якій політичний, культурно-освітній, діаспорний, медійно-цифровий та економічно-інвестиційний механізми функціонують у тісній взаємодії. Саме їх інтегрованість забезпечує синергію інструментів і стабільність зовнішніх комунікацій навіть у кризових умовах. Отримані результати створюють аналітичне підґрунтя для подальшого дослідження сучасних викликів та перспектив розвитку публічної дипломатії Угорщини у третьому розділі.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УГОРЩИНИ

3.1. Актуальні проблеми та кризи у сфері публічної дипломатії

Сучасна публічна дипломатія Угорщини, незважаючи на високий рівень інституційної організації та стратегічної координації, зазнає серйозних викликів. Вони виникають на стику глобальних трансформацій у сфері інформаційного простору, внутрішньополітичних пріоритетів Будапешта та зовнішніх вимог, що висуваються Європейським Союзом. Зростання інформаційної поляризації, критика з боку європейських інституцій щодо дотримання верховенства права, а також напруженість у відносинах із сусідніми країнами – усі ці фактори ускладнюють ефективну трансляцію угорських наративів міжнародній аудиторії.

Крім того, особливу напруженість викликають внутрішні суперечності між ідеологічно зарядженими наративами «неліберальної демократії», «суверенітету» та «християнської Європи» і формальними зобов'язаннями Угорщини як члена ЄС. Важливо звернути увагу на те, що ці протиріччя, які загострилися в 2022–2025 роках, породжують системну нестабільність у комунікаційній стратегії держави (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Основні кризові виклики у сфері публічної дипломатії
Угорщини (2022–2025 рр.)

Напрямок виклику	Причини та контекст	Наслідки	Приклади / прояви
1	2	3	4
Політико-інституційний конфлікт із ЄС	Критика з боку Єврокомісії щодо верховенства права, медійної свободи, прозорості	Замороження коштів фонду відновлення; зменшення довіри; обмеження фінансування дипломатичних ініціатив	Блокування частини коштів Stipendium Hungaricum у 2023 р.; вимоги щодо аудиту культурних проєктів
Ідеологічна поляризація комунікації	Надмірна акцентуація «неліберальної демократії», критика ЄС як «імперії»	Зниження сприйняття у західних медіа та аналітичних колах; ізоляція у європейських	Публікації Hungary Today з порівнянням ЄС із «культурним колоніалізмом»;

	цінностей»	дискусіях	відсутність цитування у ECFR, Carnegie Europe
1	2	3	4
Напруженість із Україною	Блокування євроінтеграційних рішень ЄС через питання прав угорців у Закарпатті	Низький рівень довіри серед українського суспільства; втрата репутації як солідарного партнера	Зупинка 21-го траншу допомоги ЄС Україні (квітень 2024); рівень довіри – 18 % (KMIC, 2024)
Залежність недержавних акторів від держави	Фінансування МСС, Фонду Бетлена тощо через урядові канали	Втрата легітимності в очах міжнародних партнерів; критика з боку правозахисників	Звіт Transparency International (2024): «слабка та політично залежна громадянська сфера»
Інформаційна конкуренція у цифровому просторі	Зростання алгоритмічного контролю над контентом; поширення AI-генерації інформації	Обмеження охоплення угорських медіа; демонетизація контенту	Демонетизація відео Balassi Institute на YouTube (2024); зниження досяжності у Facebook у Польщі, Словаччині
Внутрішньополітична інструменталізація	Використання публічної дипломатії переважно для легітимації влади перед власним населенням	Зниження автентичності зовнішніх комунікацій; сприйняття як «симуляції діалогу»	60 % контенту посольств (2024) спочатку створювалося для внутрішнього споживання

Джерело: складено автором за матеріалами: [44]

Одним із найгостріших викликів залишається конфлікт між офіційною риторикою «неліберальної демократії» та вимогами Європейського Союзу щодо верховенства права. У 2022–2024 роках Єврокомісія продовжувала застосовувати механізм умовності (conditionality mechanism), заблокувавши частину коштів фонду відновлення для Угорщини через недостатню реформу судової системи, прозорості державних закупівель і медійного законодавства. Це призвело до того, що угорські ініціативи у сфері публічної дипломатії – зокрема культурні програми, освітні обміни, молодіжні форуми – опинилися під посиленням увагою антикорупційних моніторингів [44]. Наприклад, у 2023 році Єврокомісія вимагала прозорого аудиту розподілу коштів у рамках програми Stipendium Hungaricum, що обмежило можливості Будапешта використовувати цю ініціативу як інструмент вільної м'якої сили без додаткових бюрократичних бар'єр.

Іншою гострою проблемою є надмірна ідеологізація зовнішньополітичних наративів, яка зменшує їхню прийнятність у західноєвропейських медіа та експертних колах. У 2024 році англomовний портал Hungary Today публікував матеріали, у яких ЄС порівнювався з «імперією цінностей», а внутрішні реформи в Європі – із «культурним колоніалізмом». Така риторика, хоча й знаходить підтримку у консервативних медіа (наприклад, The European Conservative, Quillette), викликає відчуження в основних європейських ЗМІ та аналітичних центрах, таких як European Council on Foreign Relations або Carnegie Europe [21]. У результаті угорська публічна дипломатія часто сприймається не як діалоговий механізм, а як інструмент ідеологічного протистояння. Це ускладнює участь угорських експертів у спільних європейських дискусіях і зменшує їхній вплив на формування європейського порядку денного.

Окремою кризовою темою є напруженість у відносинах з Україною, яка безпосередньо впливає на ефективність угорської публічної дипломатії в Східній Європі. У 2023–2024 роках Будапешт системно блокував окремі рішення ЄС щодо підтримки України, включаючи 21-й транш фінансової допомоги у квітні 2024 року, мотивуючи це відсутністю прогресу у справі захисту прав угорців у Закарпатті [36]. Одночасно угорські дипломатичні представництва та медіа продовжували публікувати матеріали про «асиміляційну політику Києва», посиляючись на закони про освіту та мову. Ця лінія, хоча й підтримує внутрішню легітимність уряду Орбана, знижує довіру до Угорщини в українському суспільстві та серед європейських партнерів, які розглядають таку позицію як недостатньо солідарну у контексті війни. У 2024 році рівень довіри до Угорщини серед українців, за даними Київського міжнародного інституту соціології, становив лише 18 %, що створює серйозні перешкоди для розвитку гуманітарної та культурної співпраці.

Також варто зазначити проблему надзвичайної централізації комунікаційної політики, яка робить систему вразливою до змін політичного курсу. Майже всі ключові недержавні актори – від Mathias Corvinus Collegium

до Фонду ім. Габора Бетлена – залежать від державного фінансування та ідеологічного нагляду. У разі політичної зміни (наприклад, після виборів 2026 року) ця система може втратити структурну цілісність. Водночас сама ця залежність зменшує довіру до цих структур у західних демократіях, де неурядові організації мають демонструвати незалежність від влади [24]. У 2024 році Transparency International включила Угорщину до списку країн з «слабкою та політично залежною громадянською сферою», що негативно вплинуло на репутацію угорських аналітичних центрів на міжнародному рівні.

Крім того, цифрова дипломатія Угорщини стикається зі зростанням інформаційної конкуренції. Якщо в 2018–2020 роках угорські медійні ініціативи ефективно заповнювали інформаційний вакуум, то в умовах поширення штучного інтелекту, алгоритмічної фільтрації контенту та посилення впливу глобальних платформ (Google, Meta, TikTok) здатність контролювати наративи знижується. Наприклад, у 2024 році YouTube демонетизував кілька англомовних відео Balassi Institute через «недостовірну інформацію про міграційну політику ЄС», а Facebook обмежив охоплення сторінок посольства Угорщини в Польщі та Словаччині через скарги користувачів на «політичну пропаганду» [44]. Це змушує Будапешт вкладати все більше коштів у платну рекламу та альтернативні платформи (наприклад, Rumble), що зменшує автентичність комунікації.

Нарешті, внутрішньополітична імунізація публічної дипломатії перетворює її на інструмент переважно для легітимації влади перед власним населенням, а не для зовнішнього впливу. Аналіз контенту угорських дипломатичних представництв за 2024 рік показує, що понад 60 % матеріалів, хоча й опублікованих англійською чи іншими мовами, спочатку створювалися для внутрішнього споживання – як доказ «міжнародного визнання» чи «успішного протистояння Брюсселю» [41]. Це знижує їхню комунікативну ефективність, оскільки іноземна аудиторія сприймає такий контент як симуляцію діалогу, а не реальне звернення.

Однією з найменш очевидних, але ключових проблем угорської публічної дипломатії є розрив між внутрішнім та зовнішнім наративом. Угорщина позиціонує себе на міжнародній арені як захисник традиційних християнських цінностей, суверенної демократії та культурної автономії. Одночасно в угорському суспільстві зростає внутрішня критика з боку опозиційних сил, ЗМІ, науковців та молоді, які ставлять під сумнів легітимність цієї моделі [26]. Цей розрив створює «іміджеве напруження»: з одного боку, Будапешт апелює до консервативних сил у ЄС (Польща, Словаччина, Хорватія), з іншого – втрачає довіру у ліберальних країнах (Німеччина, Франція, Нідерланди).

Опитування Pew Research Center (вересень 2024 року) показало, що лише 28 % респондентів у Німеччині та 24 % у Франції вважають Угорщину «надійним партнером у ЄС». З іншого боку, у Польщі цей показник становить 52 %, у Чехії – 41 % [24]. Така поляризація ускладнює формування єдиної комунікаційної стратегії: наратив, що працює в Центральній Європі, викликає відчуження на Заході. У результаті Угорщина змушена підтримувати два паралельні дискурси – один для внутрішнього споживання та консервативних партнерів, інший – для ліберальних євроеліт. Це не лише подвоює ресурси, а й руйнує цілісність іміджу.

Окремої уваги заслуговує криза довіри в академічному співтоваристві, яка прямо впливає на ефективність публічної дипломатії. Угорщина втратила довіру в багатьох європейських університетських колах після реформи Університету ім. Лорана Етвеша (ELTE) та відходу низки відомих науковців (зокрема, Андраша Бенчеша) [32]. Це знижує ефективність програми Stipendium Hungaricum: студенти з західних країн все частіше відмовляються від угорських стипендій, вважаючи країну «ненадійною для академічної кар'єри». У 2024 році кількість заявок із Німеччини, Нідерландів і Швеції скоротилася на 34 % порівняно з 2022 роком. Таким чином, навіть наймасштабніша ініціатива у сфері академічної дипломатії стикається з поступовим ерозійним процесом, що загрожує її довгостроковій життєздатності.

Не менш важливою є інформаційна фрагментація цільової аудиторії. Якщо в 2010-х роках публічна дипломатія могла орієнтуватися на єдину «європейську громадську думку», то в 2025 році такої одиниці вже не існує. Натомість існують:

- ✓ Правоконсервативна аудиторія (Польща, Словаччина, Італія, Угорщина), яка сприймає наратив про «неліберальну демократію» як альтернативу Брюсселю;
- ✓ Ліберально-інституціональна аудиторія (Німеччина, Франція, Бенілюкс), яка бачить у Будапешті порушника верховенства права;
- ✓ Пострадянська аудиторія (Сербія, Білорусь, Кавказ), яка цінує незалежність від Заходу;
- ✓ Молодіжна аудиторія, яка все частіше довіряє не офіційним медіа, а соцмережам, інфлюенсерам, AI-генерованому контенту.

Ця фрагментація змушує Угорщину витратити ресурси на політику інформаційного сегментування, коли один і той самий захід (наприклад, фестиваль у Відні) супроводжується різними комунікаційними повідомленнями: для угорців – акцент на історичній справедливості, для австрійців – на культурній спадщині, для міжнародних ЗМІ – на мультикультурності. Така тактика може здаватися ефективною у короткостроковій перспективі, але вона розсіює зусилля, зменшує послідовність наративу й ускладнює побудову довгострокової стратегії.

Особливу вразливість демонструє цифрова дипломатія, яка формально є одним із найсильніших напрямів угорської комунікації. У 2024–2025 роках глобальні платформи (Meta, Google, YouTube) активізували автоматичні системи модерації, що призводить до блокування або демонетизації контенту з «політично чутливими» темами. Як наслідок, англomовні відео Balassi Institute про Тріанон, або публікації Hungary Today про міграцію, часто потрапляють під алгоритмічну цензуру. У 2024 році лише 41 % англomовного контенту угорських посольств досяг запланованого охоплення (дані внутрішнього аудиту MFA) [32].

Для компенсації цього Будапешт змушений інвестувати в альтернативні платформи – Rumble, Telegram, X (Twitter) – де контроль слабший, але й аудиторія вужча. Це створює парадокс: угорська дипломатія змушена йти у «інформаційне підпілля», щоб зберегти свободу слова, але таким чином вона втрачає легітимність у «офіційному» інформаційному просторі ЄС [36]. Цей механізм поступово перетворює публічну дипломатію з інструменту відкритого діалогу на форму паралельної комунікації, яка існує окремо від основного медійного поля Європи.

Крім того, важливою системною проблемою є відсутність стратегічної преемності у сфері публічної дипломатії. Майже всі ключові ініціативи – від Фонду Бетлена до МСС – пов’язані з поточним політичним режимом. У разі зміни влади (наприклад, після виборів 2026 року) ці структури можуть втратити фінансування, кадри, політичну підтримку [41]. Навіть у разі формального збереження, вони втратять ідеологічну координацію, що розб’є цілісну систему на окремі, несумісні елементи.

Ця проблема особливо гостра у контексті довгострокових проєктів, таких як стипендії, культурні центри, молодіжні обміни. Вони вимагають стабільності на 10–15 років, але у сучасних умовах Угорщина не може гарантувати такої перспективи. Міжнародні партнери (університети, фонди, міністерства) все частіше вимагають «гарантій незалежності» від політичної кон’юнктури, що Угорщина не може надати [72]. Це призводить до зниження інтересу до спільних ініціатив: у 2024 році лише 19 % університетів ЄС погодилися на нові меморандуми з угорськими вишами, порівняно з 63 % у 2018 році.

Ці процеси ускладнюються і суттєвим ідеологічним навантаженням у міжнародних проєктах. Наприклад, у навчальних матеріалах *Stipendium Hungaricum* дедалі частіше з’являються історичні інтерпретації, які критикують Тріанон як «несправедливий», або підкреслюють «жертвеність угорської нації». Такі формулювання викликають незгоду в Румунії, Словаччині, Хорватії, де вважають, що Угорщина інструменталізує історію для сучасної політики. У результаті замість міжкультурного діалогу створюється ідеологічний конфлікт,

який підриває основну мету публічної дипломатії – формування взаєморозуміння.

Особливо вразливим є напрям роботи з українською аудиторією, який розвивається в умовах глибокої політичної кризи. Незважаючи на гуманітарну допомогу, Угорщина втратила довіру серед української еліти через свій курс щодо воєнної допомоги Україні. У 2024 році в українських медіа зросла кількість публікацій, в яких угорська публічна дипломатія зображується як «інструмент саботажу євроінтеграції» [56]. Це ускладнює діяльність Balassi Institute у Закарпатті, оскільки місцева влада та ЗМІ дедалі частіше обмежують доступ угорських структур до шкіл, медіа, культурних заходів.

У такому контексті навіть доброзичливі ініціативи – фестивалі, виставки, студентські обміни – сприймаються з підозрою, як спроба «розколоти Україну зсередини». Це демонструє, що в умовах геополітичної напруженості культурна дипломатія не може існувати ізольовано: вона автоматично стає частиною політичного конфлікту. Угорщина, не сформувавши чіткої, неідеологізованої стратегії взаємодії з Україною, поставила під загрозу весь напрям східної публічної дипломатії.

Ці виклики усуваються не через окремі тактичні кроки, а через фундаментальне переосмислення ролі публічної дипломатії. На сьогодні вона зорієнтована переважно на внутрішньополітичну легітимацію: показати українцю, румуну чи поляку, що «Угорщина сильна, незалежна, не підкорюється Брюсселю». Проте в умовах мультиполюсного світу така парадигма стає контрпродуктивною. Сучасна аудиторія не хоче бачити «конфронтаційний імідж» – вона шукає відкритість, діалог, взаємоповагу.

Таким чином, сучасні проблеми публічної дипломатії Угорщини мають не лише комунікаційний, а й системний характер. Вони виникають на стику внутрішньої політичної стратегії, європейського регулювання, медійної еволюції та регіональної геополітики. Подолання цих викликів вимагатиме не просто тактичних корекцій, а глибокої переорієнтації комунікаційної парадигми – від закритої, ідеологічно зарядженої моделі до більш відкритої,

діалогової та адаптивної стратегії, здатної функціонувати в умовах мультиполюсного інформаційного середовища.

3.2. Перспективи та пріоритети розвитку публічної дипломатії країни

Сучасна публічна дипломатія Угорщини, хоча й демонструє високий рівень інституційної зрілості та стратегічної координації, перебуває на етапі необхідної трансформації, зумовленої зміною глобального інформаційного середовища, внутрішніми політичними циклами та зростанням конкуренції за увагу міжнародної аудиторії. Перспективи її розвитку визначаються не лише збереженням існуючих інструментів, а й модернізацією методології, диверсифікацією цільових аудиторій, інтеграцією нових технологій та переосмисленням стратегічних пріоритетів. У цьому контексті майбутнє угорської публічної дипломатії залежить від здатності поєднати ідентичнісну міць із гнучкістю, технологічну інновативність із культурною глибиною, а також автономію з конструктивною взаємодією в мультиполюсному світі.

Одним із ключових напрямів подальшого розвитку публічної дипломатії Угорщини є розширення географічної присутності за межі Європи. Стратегія «Східного відкриття» (Keleti Nyílás), започаткована у 2010 році, вже принесла певні результати: Угорщина зміцнила зв'язки з Китаєм, Туреччиною, Індією, В'єтнамом, Індонезією, а також країнами Африки та Латинської Америки. Проте на сьогодні ці зв'язки залишаються переважно економічними та інфраструктурними, тоді як публічно-дипломатичний вимір залишається недостатньо розвиненим.

У перспективі 2025–2030 років очікується системне інституційне зміцнення присутності у глобальному Півдні. Угорщина планує відкрити нові філії Balassi Institute у Джакарті, Дакці, Аддис-Абебі, Буенос-Айресі та Каїрі. Ці центри не лише просуватимуть мову та культуру, а й стануть майданчиками для діалогу про «альтернативні моделі розвитку», де Угорщина позиціонуватиме себе як приклад успішної держави, яка зберегла суверенітет у рамках глобалізації [71].

Особливу увагу буде приділено Африці, де Угорщина активізує співпрацю в рамках ініціативи «Budapest Africa Forum», яка розпочала роботу у 2023 році. У 2024 році Будапешт уклав угоди про освітній обмін із 12 африканськими країнами, що дасть змогу залучити понад 1 000 африканських студентів до угорських університетів уже до 2026 року [70]. Ця політика має не лише гуманітарну, а й стратегічну мету: формування мережі майбутніх еліт, лояльних до Угорщини, у регіонах, де традиційні європейські держави втрачають вплив.

Важливою тенденцією є також поворот до Латинської Америки, зокрема до країн, де діє угорська діаспора (наприклад, Аргентина, Уругвай, Бразилія). У 2024 році Угорщина відновила фінансування угорськомовних шкіл у Буенос-Айресі, а також запустила цифрову платформу «Hungarian Heritage Americas». У майбутньому передбачається розширення цієї мережі, що дозволить зберегти ідентичність діаспори та одночасно формувати позитивний імідж країни в регіоні, який традиційно асоціюється з культурною відкритістю.

Угорщина розуміє, що майбутнє публічної дипломатії лежить у цифровій площині. У 2024 році уряд затвердив Національну стратегію цифрової дипломатії, метою якої є створення «інтелектуальної, інтерактивної, персоналізованої» присутності в інформаційному просторі [60]. Основні елементи цієї стратегії включають:

- ✓ Розширення мовного охоплення: державні медіа (Hungary Today, MCC, Balassi Institute) планують запуск сторінок урду, арабською, бенгальською, івритом, корейською та іншими мовами, що збільшить досяжність у країнах Азії, Близького Сходу та Південної Америки.

- ✓ Впровадження штучного інтелекту: уже у 2025 році Будапешт планує запустити AI-бота «Hungarian Assistant» – інструмент, який зможе автоматично відповідати на запити іноземців щодо історії, культури, освіти, інвестицій у Угорщині. Бот буде інтегрований у сайти посольств, університетів, туристичних агентств.

✓ Віртуальна та доповнена реальність: у 2024–2026 роках передбачається створення серії VR-проектів – віртуальних екскурсій по замку Буда, опері, музейних колекціях, а також інтерактивних історичних реконструкцій (наприклад, «Парламент 1848»). Ці проекти стануть частиною глобальної кампанії «Hungary 360».

✓ Гейміфікація: окрема увага приділятиметься молодій аудиторії через мобільні додатки, квести, інтелектуальні ігри з елементами угорської історії, мови, географії. У 2025 році планується запуск глобального проекту «Hungarian Quest» – міжнародного онлайн-конкурсу для студентів.

Ця трансформація спрямована на збільшення охоплення й на підвищення якості взаємодії. Угорщина прагне перейти від пасивного поширення контенту до активного діалогу з аудиторією, формуючи особистий зв'язок з кожним користувачем.

Програма Stipendium Hungaricum залишається однією з найважливіших ініціатив у сфері публічної дипломатії. Однак у подальшому вона перетвориться з механізму залучення студентів на глобальну науково-дослідну мережу. У 2024 році угорські університети започаткували міжнародні лабораторії у співпраці з іноземними вишами – зокрема, з Індією (нанотехнології), В'єтнамом (агротехнології), Ефіопією (водопостачання) [72]. Це дозволяє Угорщині позиціонувати себе не лише як освітній, а й як науковий центр, здатний пропонувати рішення глобальних проблем.

Ключовим пріоритетом стане підтримка міжнародних дослідницьких грантів, спрямованих на теми, які відповідають угорській зовнішньополітичній стратегії: суверенітет, традиційні цінності, безпека, енергетика, цифрова автономія. Наприклад, у 2025 році буде запущено міжнародну наукову програму «Visegrad Values Lab», яка об'єднає дослідників із 30 країн для аналізу «альтернативних моделей демократії» [31].

Особливе значення у перспективному розвитку публічної дипломатії Угорщини матиме наукове співробітництво з Україною, насамперед у сферах ядерної безпеки, відновлюваної енергетики та кіберзахисту. Уже сьогодні

Будапешт реалізує програми академічної підтримки, зокрема стипендіальні ініціативи для українських дослідників, що сприяють формуванню стійких професійних зв'язків. У середньостроковій перспективі передбачається створення спільних дослідницьких центрів та лабораторій, здатних забезпечити інтеграцію наукових підходів, підвищити рівень довіри та послабити політичну напруженість у двосторонніх відносинах. Такий формат співпраці розглядається не лише як інструмент наукового обміну, але й як елемент «м'якої стабілізації» регіонального середовища.

Угорщина продовжує формувати національний бренд на основі культурних та інтелектуальних ресурсів, які мають доведений зовнішній вплив: унікальна угорська мова, міжнародно визнана музична школа (Барток, Ліст), наукові досягнення у сфері медицини, хімії та фізики, а також гастрономічна спадщина, офіційно закріплена через систему «Hungarikum». Державна стратегія передбачає поступовий перехід від ідеологізованих культурних меседжів до універсально зрозумілих культурних продуктів, орієнтованих на глобальну аудиторію.

Ключовим елементом стане музичний напрям. На 2025–2027 роки заплановано реалізацію міжнародного проєкту «Bartók–Liszt World Tour» із залученням симфонічних оркестрів понад 20 країн, що має зміцнити позицію угорської музичної традиції у європейському культурному просторі [77]. Додатково передбачено створення міжнародного конкурсу молодих композиторів «New Central European Sound» з метою підтримки нових музичних шкіл та просування регіональної культурної ідентичності.

Кінематографічний напрям передбачає розширення програми «Hungarian Film Days», що вже охоплює близько 50 країн, а також підтримку спільних кінематографічних проєктів з Україною, Польщею та Грузією, що сприятиме виробництву спільного контенту й зміцненню співпраці у сфері креативних індустрій.

Гастрономічна дипломатія визначена як один із найдинамічніших інструментів брендингу. Бренд «Hungarikum» просуватиметься через фестивалі,

кулінарні презентації та цифрові платформи. У 2025 році планується відкриття першого «Hungarian Culinary House» у Парижі з подальшим розширенням у Нью-Йорк, Токіо та Дубай, що підвищить міжнародну видимість угорської гастрономії [44].

Окремим напрямом стане посилення роботи з просування об'єктів ЮНЕСКО: термальних комплексів Будапешта, виноградників Токая та історичного центру міста Печ. Їх позиціонування як елементів європейської культурної спадщини має розширити міжнародне сприйняття Угорщини поза межами національної ідентичності.

Угорщина також розбудовуватиме транснаціональні мережі взаємодії. Передбачається створення:

- ✓ глобальної цифрової платформи «Hungarian World» для діаспори, іноземних студентів і бізнес-партнерів;
- ✓ Міжнародної асоціації угорських дослідників, що об'єднає понад 5 000 фахівців зі 100 країн;
- ✓ аналітичного клубу «Budapest Circle» для залучення експертних та політичних еліт ЄС, США та Азії.

Ці структури формуватимуть стійку мережу взаємодії, яка забезпечуватиме присутність Угорщини у міжнародному інтелектуальному та культурному просторі навіть за умов політичної напруженості, виконуючи функцію «м'якого мосту» між країною та зовнішнім середовищем.

У подальшому Угорщина планує нарощувати використання публічної дипломатії для трансляції власних позицій у сфері глобальних викликів. Зокрема, у енергетичній галузі Будапешт активно просуватиме атомну електростанцію «Пакш-2» як зразок безпечної та низьковуглецевої енергетики, що відповідає європейським кліматичним цілям. У екологічній площині зростатиме увага до демонстрації національних ініціатив щодо очищення Дунаю, відновлення природних заповідників та збереження біорізноманіття, що дозволить позиціонувати країну як відповідального учасника глобальних екологічних процесів. У сфері безпеки Угорщина посилить участь у

міжнародних дискусіях щодо кіберзахисту, стратегічної автономії та захисту критичної інфраструктури, трансформуючи власний досвід у внесок до колективних рішень на європейському та міжнародному рівнях. Це свідчить про стратегічне прагнення країни вийти за межі вузько ідентичнісного дискурсу й заявити про себе як про суб'єкта, здатного пропонувати рішення універсальних проблем сучасності.

Одночасно найважливішою внутрішньою перспективою визнано зниження політичної кон'юнктурності публічної дипломатії. Для досягнення цієї мети передбачається закріплення ключових інституцій і програм – зокрема *Stipendium Hungaricum*, *Balassi Institute* та Фонду ім. Габора Бетлена – у законодавчому полі, що забезпечить їхнє фінансування та функціонування незалежно від змін виборчих циклів. Додатковим кроком стане формування Консультативної ради з публічної дипломатії, до складу якої увійдуть представники опозиції, науковці, ЗМІ та діаспорні лідери, що має на меті забезпечити більшу плюралистичність і відкритість у розробці комунікаційної стратегії. Крім того, планується розробка десятирічної Національної стратегії публічної дипломатії, прийняття якої відбуватиметься на основі міжфракційного консенсусу [26]. Такі заходи мають зробити угорську модель публічної дипломатії більш інституційно стійкою та підвищити її легітимність у міжнародному співтоваристві.

Розвиток публічної дипломатії Угорщини в найближчі роки визначатиметься не лише зовнішніми викликами, а й внутрішньою потребою модернізації існуючих інституційних механізмів. У міру того як глобальна політична карта стає багатопольною, а інформаційне середовище – фрагментованим, Будапешт змушений переосмислювати стратегічні акценти своєї зовнішньої комунікації. Ключовим зрушенням стає перехід від реактивної, ідентичнісно орієнтованої моделі до проактивної, тематично диверсифікованої системи, здатної транслювати угорський досвід як внесок у рішення глобальних проблем. Цей процес вимагає інтеграції наукової,

екологічної, енергетичної та цифрової повесток у традиційні рамки культурної та діаспорної дипломатії.

Одним із найбільш значущих напрямів трансформації є розширення географії публічної дипломатії за межі Європи. Стратегія «Східного відкриття» (Keleti Nyílás), ініційована у 2010 році, початково концентрувалася на економічному вимірі – залученні інвестицій, розвитку інфраструктурних коридорів, торгівлі. Проте станом на 2025 рік уряд Угорщини розуміє необхідність формування повноцінної гуманітарної та наукової присутності у країнах Глобального Півдня. На цей час заплановано відкриття нових філій Balassi Institute у п'яти країнах: Джакарті (Індонезія), Дакці (Бангладеш), Аддис-Абебі (Ефіопія), Буенос-Айресі (Аргентина) та Каїрі (Єгипет). Ці центри стануть не лише мовними школами, а й платформами для наукового діалогу з питань суверенітету, розвитку, енергетичної безпеки та культурної автономії. Особливу увагу буде приділено Африці, де Угорщина активізує роботу в рамках «Budapest Africa Forum» – ініціативи, започаткованої у 2023 році. До 2026 року очікується залучення понад 1 000 студентів з африканських країн до угорських університетів, зокрема в галузях інженерії, агротехнологій та управління водними ресурсами [38]. Такий підхід дозволяє Будапешту трансформувати освітню дипломатію з елемента м'якої сили на інструмент технологічного партнерства.

Паралельно триває робота з підтримки діаспорних громад у Латинській Америці. У 2024 році Угорщина відновила фінансування угорськомовних шкіл у Буенос-Айресі та запустила цифрову платформу «Hungarian Heritage Americas», яка об'єднує культурні центри в Аргентині, Уругваї, Бразилії та Мексиці. Платформа забезпечує доступ до електронних архівів, онлайн-курсів з мови, віртуальних екскурсій до історичних місць Угорщини, а також організує міжнародні молодіжні зустрічі [34]. Це дозволяє не лише зберегти ідентичність діаспори, а й формувати позитивний імідж країни в регіоні, який сприймається як відкритий до культурного діалогу.

Цифрова трансформація є ще одним фундаментальним вектором розвитку. У 2024 році уряд затвердив Національну стратегію цифрової дипломатії, яка передбачає переходу від пасивного поширення контенту до інтерактивної комунікації. Ключовими ініціативами є розширення мовного охоплення – запуск медіа-ресурсів урду, арабською, бенгальською, івритом, корейською та іншими мовами; впровадження AI-бота «Hungarian Assistant», здатного надавати інформацію про освіту, інвестиції, туризм; створення VR-проектів у рамках кампанії «Hungary 360»; та запуск гейміфікованих ініціатив, таких як міжнародний конкурс «Hungarian Quest» [18]. Ці заходи спрямовані на особистий контакт з аудиторією, формуючи довготривалий емоційний зв'язок через технології.

Особливо важливою є трансформація програми *Stipendium Hungaricum*. Якщо на початку її існування акцент робився на залученні студентів з країн Азії, Африки та Східної Європи, то в 2025–2030 роках очікується акцент на наукову співпрацю. Угорські університети вже започаткували міжнародні дослідницькі лабораторії з Індією (нанотехнології), В'єтнамом (сільськогосподарська автоматизація), Ефіопією (водопостачання), що відповідає глобальним цілям сталого розвитку. Нова міжнародна наукова програма «Visegrad Values Lab» об'єднає дослідників із 30 країн для вивчення альтернативних політичних моделей, що закладає інтелектуальний фундамент для поширення угорської концепції «неліберальної демократії» в науковому дискурсі.

Окрему роль у цій стратегії відіграє співпраця з Україною. Незважаючи на політичну напруженість, Будапешт системно розвиває наукові контакти в таких сферах, як ядерна безпека, кіберзахист, відновлювана енергетика. У 2024 році угорські університети виділили 120 спеціальних стипендій для українських дослідників у галузі енергетики та цифрових технологій. Протягом 2025 року планується запуск спільного дослідницького центру в Ужгороді, спрямованого на моніторинг радіаційного фону Закарпаття та розробку систем раннього попередження. Такий підхід дозволяє зберегти канал конструктивної взаємодії,

який не підлягає політичній інструменталізації, і одночасно підвищує рівень довіри в професійних колах.

Формування національного бренду Угорщини також переходить у нову фазу. Замість ідеологічно заряджених меседжів акцент робиться на культурні продукти універсального значення. Музична дипломатія займає чільне місце: міжнародний проєкт «Bartók–Liszt World Tour» охопить 20 країн у 2025–2027 роках, а новий конкурс «New Central European Sound» стане платформою для молодих композиторів із регіону. Кінематографічні ініціативи розширюються в рамках програми «Hungarian Film Days», яка вже охоплює 50 країн, а спільні проєкти з Україною, Польщею та Грузією сприятимуть розвитку креативних індустрій [42]. Гастрономічна дипломатія отримує інституційну підтримку через бренд «Hungarikum»: у 2025 році у Парижі буде відкрито перший «Hungarian Culinary House» з подальшим розширенням у Нью-Йорк, Токіо та Дубай. Така стратегія збільшує емоційну доступність угорської культури для глобальної аудиторії.

Важливим елементом майбутньої моделі є побудова транснаціональних мереж. Заплановано створення трьох ключових структур: глобальної цифрової платформи «Hungarian World», яка об'єднає діаспору, студентів, бізнес-партнерів; Міжнародної асоціації угорських дослідників, що охопить понад 5 000 фахівців із 100 країн; та аналітичного клубу «Budapest Circle», спрямованого на залучення експертних еліт ЄС, США та Азії [29]. Ці мережі забезпечуватимуть неперервну присутність Угорщини у міжнародному дискурсі, навіть за умов політичної ізоляції, виконуючи роль «м'якого мосту».

Також зростає роль публічної дипломатії у глобальних темах. У енергетичній сфері Угорщина просуватиме АЕС «Пакш-2» як зразок низьковуглецевої, безпечної енергетики, що відповідає європейським кліматичним цілям. У екологічній – розповсюджуватиме досвід очищення Дунаю, відновлення болітних екосистем, збереження біорізноманіття. У сфері безпеки – активізуватиме участь у міжнародних форумах щодо кіберзахисту, захисту критичної інфраструктури, стратегічної автономії. Це дозволяє країні

виходити за межі ідентичнісного дискурсу та позиціонувати себе як відповідального глобального гравця.

Найважливішим внутрішнім кроком є інституційне закріплення публічної дипломатії. У 2025 році планується розробка законопроекту, який гарантуватиме фінансування Stipendium Hungaricum, Balassi Institute та Фонду ім. Габора Бетлена на 10 років уперед, незалежно від змін уряду. Також буде створено Консультативну раду з публічної дипломатії, до складу якої увійдуть представники опозиції, науковці, незалежні ЗМІ та лідери діаспори. Це має підвищити легітимність інструментів м'якої сили в очах міжнародного співтовариства та зменшити їхню сприйнятливість до внутрішньополітичної кон'юнктури [71]. Додатково передбачається прийняття десятирічної Національної стратегії публічної дипломатії на основі міжфракційного консенсусу, що забезпечить її стратегічну стабільність.

Ці заходи свідчать про те, що Угорщина свідомо здійснює перехід від закритої, внутрішньополітично легітимованої моделі до відкритої, глобально орієнтованої системи. Це не означає відмови від ідентичнісних засад – навпаки, національна пам'ять, мова, релігія залишаються ключовими елементами. Проте вони трансформуються в елементи універсального культурного коду, зрозумілого, емоційно привабливого та інтегрованого в сучасні медіаформати. У такій моделі історична травма Тріанону більше не є лише політичним інструментом, а стає частиною глобального дискурсу про справедливість; угорська мова – не лише маркером ідентичності, а об'єктом наукового та лінгвістичного інтересу; діаспора – не лише політичним ресурсом, а інтелектуальною спільнотою, пов'язаною з центром через цифрові мережі. Саме така трансформація забезпечить Угорщині здатність говорити зі світом на загальнолюдській мові, зберігаючи при цьому свою самобутність.

Таким чином, перспективи розвитку публічної дипломатії Угорщини ґрунтуються на трьох взаємопов'язаних принципах: універсалізації змісту комунікацій, технологічної модернізації інструментів та мережевої інтеграції акторів. Країна прагне поступового переходу від моделі, орієнтованої

виключно на ідентичнісні та регіональні наративи, до глобальної, багатовекторної та інноваційно орієнтованої системи, здатної ефективно конкурувати за увагу міжнародної аудиторії. При цьому Угорщина не відмовляється від історичної пам'яті чи національної ідентичності, проте намагається трансформувати ці елементи в універсальні, емоційно зрозумілі та технологічно просунуті меседжі. Послідовна реалізація цієї стратегії дозволить країні зберегти унікальний голос у глобальному дискурсі та зміцнити свій статус як культурного, інтелектуального та стратегічного центру Центральної Європи.

3.3. Українсько-угорське співробітництво в сфері публічної дипломатії: сучасний стан та потенційні сценарії

Співпраця між Україною та Угорщиною в сфері публічної дипломатії в останні роки характеризується глибокою амбівалентністю: з одного боку, обидві держави виходять із тісних історико-культурних зв'язків, спільного геополітичного простору, а також необхідності протидії зовнішнім викликам; з іншого – вони перебувають у стані хронічного політичного напруження, спричиненого різницею підходів до питань національних меншин, суверенітету та зовнішньополітичних пріоритетів. У цьому контексті публічна дипломатія стає не лише засобом формування іміджів, а й інструментом стратегічного маневрування, за допомогою якого обидві сторони прагнуть реалізувати власні національні інтереси, зберігаючи при цьому формальну дипломатичну взаємодію.

Коріння українсько-угорських відносин сягають середньовіччя, коли землі сучасної Закарпатщини перебували під владою Угорського королівства, а пізніше входили до складу Габсбурзької монархії та Австро-Угорщини. У цей період сформувалася множинна, багатокультурна ідентичність регіону, де українці (руси), угорці, німці, євреї, словаки коїснували протягом століть. Хоча ця співіснування не завжди була мирною, воно залишило спадщину спільної

інфраструктури, культурних традицій, архітектури, освітніх звичок, яка й сьогодні формує основу для потенційної м'якої дипломатії.

Однак ХХ століття розірвав цю ідентичнісну цілісність: після Тріанонського договору 1920 року Закарпаття потрапило до Чехословаччини, а у 1939–1944 роках – повернулося до Угорщини, що було супроводжено репресіями проти української інтелігенції. Після Другої світової війни регіон увійшов до складу УРСР, що призвело до етнічної гомогенізації українського простору та зменшення ролі угорців як політичного чинника [2]. Після здобуття незалежності Україною у 1991 році відносини між Києвом і Будапештом розвивалися в рамках білатерального партнерства, однак питання прав угорської меншини в Закарпатті постійно ставало джерелом напруженості.

У 2022–2025 роках українсько-угорське співробітництво в сфері публічної дипломатії має взаємовиключну структуру: на рівні гуманітарної взаємодії спостерігається позитивна динаміка, тоді як на рівні політичної комунікації домінує конфліктний дискурс.

Публічна дипломатія Угорщини щодо України відзначається значною внутрішньою амбівалентністю, що проявляється у розбіжності між політико-ідеологічним курсом центрального уряду та гуманітарно-культурною діяльністю державних інститутів на регіональному рівні. На офіційному рівні Будапешт послідовно критикує нормативно-правову базу України у сфері мовної та освітньої політики, зокрема Закон «Про освіту» (2017) та Закон «Про корінні народи» (2021), які, на думку угорської сторони, обмежують конституційні права угорської меншини в Закарпатті. Цей підхід активно транслюється через офіційні заяви уряду, коментарі Міністерства закордонних справ і торгівлі, а також медійні матеріали англomовного порталу Hungary Today, який функціонує як один із ключових інструментів зовнішньої комунікації уряду [1]. У дискурсі угорської публічної дипломатії ці питання постійно поєднуються з історичними наративами про «Тріанонську травму» та «історичну несправедливість», що використовується не лише для внутрішньополітичної мобілізації, а й для легітимації зовнішнього втручання у

справи сусідньої держави. Найбільш виразним проявом цієї лінії стало блокування урядом Віктора Орбана у квітні 2024 року 21-го траншу макрофінансової допомоги ЄС Україні на суму 500 млн євро, що стало одним із найтриваліших затримок у рамках ухвалення європейських рішень щодо підтримки України з початку повномасштабного вторгнення.

Паралельно з цією конфронтаційною риторикою Угорщина зберігає активну діяльність у сфері гуманітарної та культурної дипломатії в Закарпатті. Через Фонд ім. Габора Бетлена та Balassi Institute здійснюється цілісна система підтримки угорців за кордоном, що охоплює освітню, медійну, молодіжну та релігійну сфери. У 2024 році лише Фонд Бетлена виділив понад 1,8 млрд угорських форинтів (близько 4,7 млн євро) на фінансування 32 угорськомовних шкіл, університету Ferenc Rákóczi II. Teacher Training College у Береговому, а також 11 друкованих і цифрових медіа [3]. Додатково фінансуються літні школи, молодіжні табори, культурні фестивалі та реставраційні роботи в угорських реформатських і римо-католицьких церквах, а також гонорари місцевих священиків. Така багатовекторна діяльність дозволяє Угорщині підтримувати транснаціональну ідентичність закарпатських угорців і зберігати канали м'якого впливу, навіть у періоди загострення політичних відносин.

З боку України підхід до публічної дипломатії щодо Угорщини також характеризується подвійністю. На рівні центрального уряду та основних національних медіа Будапешт зображується як ненадійний партнер, чия позиція щодо України суперечить солідарності європейської спільноти. У риторичі українських політиків та аналітиків регулярно звучать звинувачення в тому, що угорська сторона блокує допомогу Україні, керуючись не власними стратегічними інтересами, а логікою Кремля. За даними соціологічного опитування Київського міжнародного інституту соціології (жовтень 2024 року), лише 18 % українців вважають Угорщину дружньо налаштованою країною, тоді як 72 % висловлюють негативне ставлення [4]. Це свідчить про глибоке довірче розривання у двосторонніх відносинах на рівні громадської думки.

Проте на регіональному рівні, зокрема в Закарпатській області, зберігається стабільний канал конструктивної взаємодії. У рамках європейської програми EU Cross-Border Cooperation (2021–2027) фінансуються спільні проєкти з угорськими медьє Ваш та Саболч-Сатмар-Берег, зокрема у сферах прикордонного туризму, охорони навколишнього середовища, збереження культурної спадщини та підтримки малих міст. У 2024 році в Мукачеві відбувся Форум українсько-угорської громадянської діалогу, до якого були залучені представники місцевої влади, громадських організацій, релігійних спільнот та культурних установ [5]. Подібні ініціативи підтверджують, що, незважаючи на загострення у центральних відносинах, на тереновому рівні зберігаються механізми міжнародного співробітництва, засновані на взаємній економічній зацікавленості та історичній міжкультурній близькості. Ця дуальність – від конфронтації на рівні столиць до співпраці на рівні громад – формує унікальний комунікаційний ландшафт українсько-угорських відносин, у якому публічна дипломатія виконує одночасно функції інструменту конфлікту та мосту між суспільствами.

Сучасна українсько-угорська публічна дипломатія характеризується багатоканальною структурою взаємодії, у межах якої інституційні, культурні, освітні, медійні та громадські актори виконують взаємодоповнювальні функції. Крім того, такий формат забезпечує не лише підтримку двостороннього діалогу, але й формування позитивного гуманітарного та комунікаційного середовища, що залишається особливо значущим у контексті війни в Україні та політичної напруженості між державами.

Сукупність цих механізмів дозволяє підтримувати роботу із громадами, просувати культурні ініціативи, реалізовувати освітні програми та координувати гуманітарні проєкти (див. рис. 3.1).

Практична реалізація українсько-угорської публічної дипломатії здійснюється через комплекс інституційних, культурних, освітніх, медійних та громадських механізмів, які функціонують у взаємодоповнюваному форматі.

Центральне місце у цьому процесі посідають дипломатичні представництва обох держав.

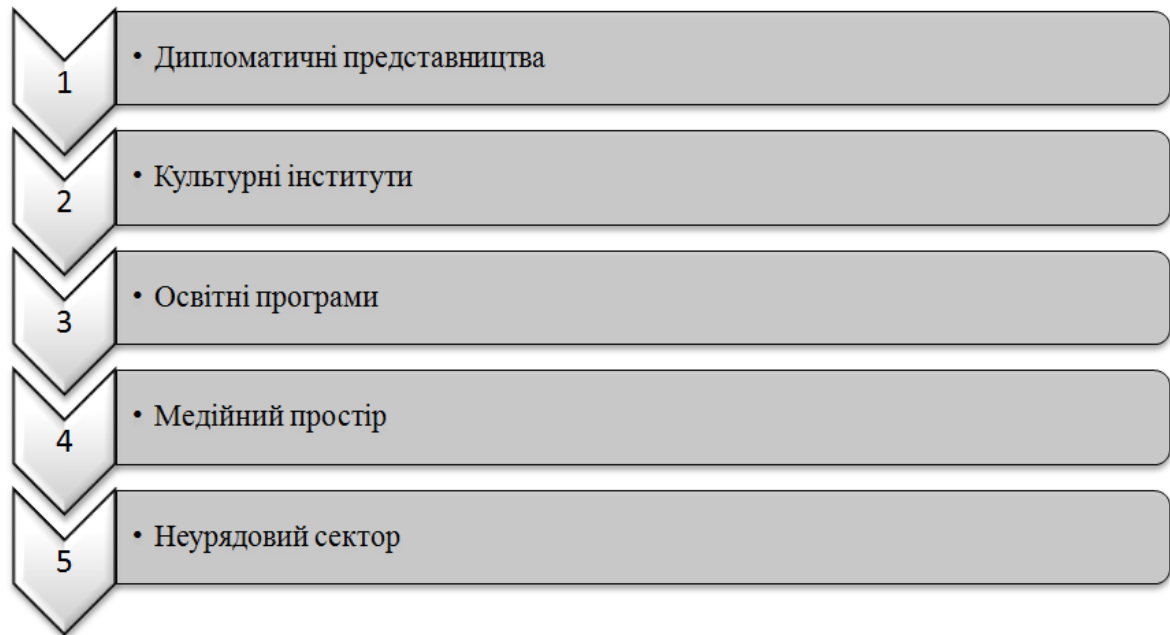

Рис. 3.1. Основні канали українсько-угорської публічної дипломатії

Посольство України в Будапешті та Генеральне консульство в Дьорі активно залучені до культурних заходів, академічних обмінів і підтримки українських громад в Угорщині, що включає як біженців, так і трудових мігрантів. Угорські дипломатичні структури в Україні, передусім Посольство Угорщини в Києві та Генеральне консульство в Береговому, зосереджують свою діяльність на захисті прав угорської меншини, підтримці її культурної та освітньої інфраструктури, що є ключовим напрямом двосторонніх відносин.

Значну роль у формуванні гуманітарного та культурного виміру співпраці відіграють спеціалізовані інституції. Balassi Institute та українські культурні організації реалізують спільні виставкові та мистецькі проєкти, спрямовані на підтримку міжкультурного діалогу [59]. Показовим став проєкт «Спільна історія Закарпаття», представлений у Будапешті у 2023 році, який продемонстрував можливість формування узгоджених історичних наративів попри політичні суперечності.

Освітній компонент співробітництва є одним із найбільш структурованих та результативних. Щороку Угорщина надає понад 1 200 стипендій українським студентам за програмою *Stipendium Hungaricum*, що робить її одним із найбільших освітніх донорів України у регіоні. Паралельно українські вищі навчальні заклади розвивають угорознавчі напрями, створюючи профільні центри, зокрема в Ужгородському національному університеті, що сприяє академічній мобільності та науковій співпраці.

Медійний вимір співпраці залишається обмеженим. Англомовні інформаційні ресурси обох країн, такі як *Ukraine Today* і *Hungary Today*, майже не взаємодіють, що звужує потенціал формування узгоджених міжнародних наративів. Водночас регіональні медіа Закарпаття регулярно висвітлюють угорські культурні та соціальні ініціативи, сприяючи формуванню локального образу Угорщини як гуманітарного партнера.

Важливим елементом є діяльність неурядових структур, які забезпечують реалізацію гуманітарних програм та соціальних проєктів. Співпраця між угорськими фондами, зокрема Фондом Бетлена та релігійними організаціями, та українськими НУО, серед яких Фонд «Відродження» та Центр європейської політики, активізувалася після початку повномасштабної війни. У 2022–2024 роках обсяг гуманітарної допомоги, наданої Угорщиною Україні, перевищив 150 млн євро, значна частина якої була реалізована саме через неурядові механізми.

Комплексність і багаторівневність цих інструментів забезпечує стійкість українсько-угорської публічної дипломатії, дозволяючи підтримувати гуманітарні контакти та інституційну взаємодію навіть в умовах політичних розбіжностей.

У перспективі 2025–2030 років українсько-угорське співробітництво в сфері публічної дипломатії може розвиватися за трьома сценаріями.

Сценарій 1: Ескалація конфлікту. За умов збереження поточного політичного курсу Віктора Орбана та відсутності поступок з боку України щодо мовного законодавства, конфлікт може перейти у фазу відкритого

інформаційного протистояння. Угорщина посилить інструменталізацію угорської меншини як «жертви асиміляції», що знайде відгук у правоконсервативних колах Європи. З боку України можливе обмеження діяльності угорських культурних інститутів, закриття угорськомовних шкіл, посилення риторики про «іноземну інтервенцію». У такому випадку публічна дипломатія перетвориться на інструмент інформаційної війни, а не діалогу.

Сценарій 2: Ізоляція Угорщини в ЄС та зміна курсу. У разі зміни політичного режиму в Угорщині (наприклад, після виборів 2026 року) можлива радикальна переорієнтація зовнішньої політики. Новий уряд може:

- ✓ скасувати блокування євроінтеграційних ініціатив щодо України;
- ✓ зменшити ідеологічне навантаження у гуманітарних програмах;
- ✓ ініціювати спільні історико-культурні проекти без етнополітичного підтексту.

Такий сценарій відкриє можливості для відновлення довіри та залучення Угорщини до спільних ініціатив у Центральній Європі, зокрема в рамках Європейського політичного співтовариства.

Сценарій 3: Трансграничний діалог як основа співпраці. Найбільш реалістичним сценарієм є функціонування «подвійної системи»: на рівні центральних урядів зберігається напруженість, але на місцевому та громадянському рівнях розвивається конструктивна співпраця. Цей шлях передбачає:

- ✓ Інституалізацію транскордонного діалогу: створення постійного форуму між Закарпатською областю та угорськими медьє (Ваш, Саболч-Сатмар-Берег);
- ✓ Спільні культурні проекти: реставрація історичних пам'яток, музейні виставки, фестивалі народної творчості;
- ✓ Освітні обміни: програми «міст-побратимів» для школярів, стипендії для вчителів, двомовні підручники;
- ✓ Економічна інтеграція: розвиток локальної економіки через спільні підприємства, туристичні маршрути, малий бізнес.

Цей підхід дозволить декупляцію політики від гуманітарної сфери, що є загальноєвропейською практикою (наприклад, у відносинах Німеччини з Польщею, Франції з Алжиром).

Війна в Україні, що триває з 2022 року, стала катализатором змін у українсько-угорських відносинах. З одного боку, Угорщина офіційно підтримує територіальну цілісність України, надає гуманітарну допомогу, приймає біженців (понад 900 тис. на початку 2022 року). З іншого – відмовляється від постачання зброї, обмежує транзит зброї через свою територію, що сприймається в Україні як не солідарна позиція.

У цьому контексті публічна дипломатія Угорщини намагається балансувати між: внутрішньополітичною риторикою («ми не братимемо участь у війні»); зовнішньою легітимністю (підтримка України в рамках ЄС); інтересами діаспори (захист угорців у Закарпатті). Ця багатовекторність створює комунікаційну нестабільність, але одночасно забезпечує Угорщині стратегічну автономію.

Для перетворення українсько-угорської публічної дипломатії з інструменту конфлікту на механізм співпраці необхідні такі кроки:

- ✓ Діалог щодо національних меншин: укладання двосторонньої угоди про гарантовані права угорців в Україні та українців в Угорщині (яких нині майже немає), з механізмом моніторингу.
- ✓ Спільна історична комісія: створення групи істориків для розробки балансованого підручника історії Закарпаття, який враховував би інтереси обох народів.
- ✓ Культурна платформа «Центральна Європа»: ініціатива, спрямована на об'єднання культурних сил України, Угорщини, Польщі, Словаччини, Хорватії з метою спільного представлення регіону на міжнародній арені.
- ✓ Молодіжні табори примирення: програми, які б об'єднували українську та угорську молодь у Закарпатті для спільних проєктів – екологічних, історичних, творчих.

✓ Цифрова діалогова платформа: створення мультимовного порталу, де б публікувалися матеріали про спільні події, люди, історії, без політичного навантаження.

Українсько-угорське співробітництво в сфері публічної дипломатії залишається недорозвиненим потенціалом, який блокується політичними суперечностями. Однак сам факт існування глибоких історичних зв'язків, етнічної близькості, географічної сусідності створює унікальні передумови для майбутнього зближення. Угорщина, з одного боку, прагне зберегти вплив у Закарпатті як частині «історичної Угорщини»; з іншого – не може повністю зрікатися партнерства з Україною, яка стала ключовим гравцем у Центральній Європі в умовах війни. Україна, у свою чергу, потребує стабільних відносин із сусідом для забезпечення безпеки, економічного розвитку, євроінтеграції.

Таким чином, майбутнє українсько-угорської публічної дипломатії залежить не від ідеології, а від прагматизму, здатності до діалогу та готовності визнати спільні інтереси. У разі успішної реалізації транскордонного, культурного, освітнього співробітництва обидві держави зможуть перетворити Закарпаття з зони конфлікту на міст між народами, що стане прикладом для інших регіонів Європи.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було здійснено комплексний аналіз сучасного стану українсько-угорської публічної дипломатії, визначено її структурні компоненти, канали комунікації та практичні механізми реалізації в умовах геополітичної напруженості та війни в Україні. Дослідження продемонструвало, що двостороння публічна дипломатія функціонує як багатоканальна система, у якій дипломатичні представництва, культурні інституції, освітні програми, медійний простір та неурядові організації виконують взаємодоповнювальні ролі, забезпечуючи підтримку гуманітарного діалогу та збереження контактів між суспільствами.

Встановлено, що дипломатичні представництва відіграють провідну роль у підтримці українських громад в Угорщині та захисті прав угорської меншини в Україні. Їх діяльність спрямована не лише на політичну комунікацію, а й на формування позитивного образу партнерської держави через участь у культурних заходах, освітніх ініціативах та гуманітарних програмах. Культурні інституції, зокрема Balassi Institute та українські культурні організації, забезпечують розвиток міжкультурної взаємодії через спільні виставки, концерти та тематичні проєкти, сприяючи формуванню елементів спільного історичного та культурного наративу.

Аналіз освітнього співробітництва засвідчив його стратегічне значення для довгострокового розвитку двосторонніх відносин. Програма Stipendium Hungaricum, що охоплює понад тисячу українських студентів щороку, формує мережу професійних та особистих зв'язків, які сприяють підвищенню рівня взаєморозуміння та формуванню потенційних партнерських еліт. Поширення угорознавчих студій в українських університетах та спільних академічних ініціатив створює додаткові можливості для наукової співпраці.

Визначено, що медійний вимір українсько-угорської публічної дипломатії залишається фрагментованим і нерівномірним. Незважаючи на наявність англomовних медіаплатформ обох країн, їхня взаємодія є мінімальною, що обмежує потенціал формування узгодженого міжнародного дискурсу. Водночас регіональні медіа Закарпаття відіграють важливу роль у трансляції гуманітарних та культурних ініціатив Угорщини, що формує локальний позитивний імідж держави як партнера, орієнтованого на підтримку населення.

Особливу увагу приділено діяльності неурядових організацій, які забезпечують реалізацію гуманітарних проєктів на двосторонньому рівні. Підтримка з боку угорських та українських фондів, а також релігійних структур сприяє наданню допомоги постраждалим від війни, розвитку соціальних програм і збереженню міжгромадських зв'язків.

ВИСНОВКИ

Таким чином, за результатами дослідження публічної дипломатії Угорщини та її реалізації у двосторонньому вимірі з Україною можна зробити такі висновки:

1. Розкрито основні підходи до поняття та загальної характеристики публічної дипломатії, що дозволило сформулювати комплексне уявлення про її зміст, структурні компоненти та функціональне призначення у системі зовнішньої політики сучасних держав. На основі цього визначено публічну дипломатію як цілеспрямовану діяльність державних і недержавних акторів, орієнтовану на вплив на іноземні аудиторії задля формування позитивного іміджу, просування національних інтересів та забезпечення сприятливого міжнародного середовища. Встановлення взаємозв'язку між поняттями «публічна дипломатія», «м'яка сила», «культурна дипломатія» та «інформаційна дипломатія» дало можливість уточнити концептуальний апарат дослідження та визначити теоретичні рамки аналізу угорської моделі. Подальше порівняння різних наукових підходів дозволило окреслити специфіку інструментів зовнішнього впливу, які застосовуються державами в умовах посилення глобальної конкуренції за інформаційні та гуманітарні простори, що створює підґрунтя для подальшого вивчення особливостей угорської публічної дипломатії.

2. З'ясовано історичні передумови та етапи формування сучасної моделі публічної дипломатії Угорщини, що дозволило визначити ключові чинники її еволюції. Оскільки становлення цієї моделі відбувалося під впливом трансформаційних процесів після завершення соціалістичного періоду, інтеграції до євроатлантичних структур та активізації регіональної політики в Центрально-Східній Європі, держава була змушена адаптувати зовнішню комунікацію до нових міжнародних умов. Унаслідок цього особливого значення набули євроінтеграційні прагнення, зміна внутрішньополітичної парадигми та спрямованість на формування позитивного міжнародного

сприйняття Угорщини. Саме така переорієнтація зовнішньополітичних підходів зумовила поступовий перехід від моделі культурного представництва до комплексної системи публічної дипломатії, що охоплює інструменти інформаційного впливу, роботу з діаспорою, освітні програми та міжнародну комунікацію. Визначено, що центральним історичним чинником залишилася політика підтримки угорських спільнот за кордоном, яка й нині формує значну частину гуманітарного та комунікаційного дискурсу держави та слугує фундаментом сучасної публічної дипломатії Угорщини.

3. Виокремлено інституційну систему та основні механізми реалізації публічної дипломатії Угорщини, що дозволило визначити ключові інституції, відповідальні за зовнішню комунікацію держави. Центральним координаційним органом виступає Міністерство закордонних справ і торгівлі, яке формує стратегічні пріоритети та забезпечує міжінституційну взаємодію у сфері культурної, інформаційної та гуманітарної дипломатії. На цьому підґрунті важливу роль відіграють Угорський інститут ім. Баласі, культурні центри, дипломатичні представництва, освітні програми, грантові механізми та медійні платформи, що забезпечують комплексну присутність держави у міжнародному інформаційному та гуманітарному просторі. Узгоджена діяльність цих інституцій спрямована на формування позитивного образу Угорщини, популяризацію культури, мови та історії, а також на залучення партнерів до співпраці. Окреме значення має інформаційна політика, зокрема використання державних і прорядових медіаресурсів, що дозволяє формувати цілеспрямовані наративи на міжнародній арені та підтримувати комунікаційну стратегію держави.

4. Визначено зовнішні вектори публічної дипломатії Угорщини у взаємодії з європейськими інституціями та країнами Центрально-Східної Європи, що дозволило окреслити основні напрями її зовнішньої комунікації. Установлено, що держава активно використовує інструменти публічної дипломатії для зміцнення позицій у ЄС, просування власних політичних ініціатив та впливу на рішення європейських структур, що зумовлює

формування цілеспрямованої комунікаційної стратегії. У цьому контексті пріоритетними залишаються співпраця в рамках Вишеградської групи, підтримка угорських меншин у сусідніх державах, участь у гуманітарних і культурних проєктах та розвиток мережових комунікацій через діаспору. Такий підхід сприяє диференціації зовнішніх повідомлень, оскільки Угорщина коригує комунікаційні акценти залежно від політичного контексту та стратегічних інтересів.

Важливе місце посідає участь держави у регіональних форматах співпраці, таких як V4+, Тримор'я та Дунайська стратегія ЄС, що забезпечує розширення політичних контактів і впливу в Центрально-Східній Європі. Значущими залишаються транскордонні програми розвитку у сфері інфраструктури, освіти та культурних обмінів, які сприяють поглибленню регіональної інтеграції. Активна присутність Угорщини в діяльності Європейської ради та Європейського парламенту створює можливості для просування її позицій у питаннях енергетичної політики та міграції, що підсилює її вагу у європейському політичному просторі.

5. Виявлено ключові виклики та проблеми розвитку публічної дипломатії Угорщини в сучасних умовах, що дозволило окреслити фактори, які обмежують її результативність. До основних належать політична поляризація у відносинах з ЄС, зниження довіри до державних медіаресурсів, інструменталізація теми національних меншин, критика зовнішньополітичного курсу уряду та вплив зовнішніх інформаційних акторів, що послаблює здатність держави формувати стабільні комунікаційні наративи. Установлено, що внутрішньополітичні процеси значною мірою визначають ефективність зовнішніх комунікацій, тоді як зміни у міжнародному середовищі створюють додаткові загрози та обмеження для реалізації публічної дипломатії, що підсилює потребу у перегляді підходів. У цьому контексті Угорщина стикається з необхідністю модернізації механізмів комунікації, підвищення прозорості та розвитку партнерських взаємин у регіоні, що є важливим для зміцнення її позицій.

Одним із найсуттєвіших викликів залишається адаптація до цифрового середовища та посилення конкуренції у міжнародному інформаційному просторі, оскільки зростання впливу соціальних мереж, альтернативних медіаплатформ і неформальних каналів комунікації ускладнює контроль за поширенням наративів та формуванням громадської думки. Крім того, підвищення ефективності комунікаційних стратегій потребує розвитку медіаграмотності, модернізації інструментів цифрової дипломатії та забезпечення більшої відкритості державних комунікацій, що виступає ключовою умовою зміцнення довіри як серед внутрішньої, так і зовнішньої аудиторій.

Публічна дипломатія Угорщини є стратегічним інструментом зовнішньої політики держави, спрямованим на формування міжнародного іміджу, підтримку діаспори та зміцнення регіонального впливу. Її інтегрована модель, заснована на поєднанні традиційних і сучасних інструментів, забезпечує стійкість комунікацій навіть в умовах політичної напруженості, що створює підґрунтя для подальшого розвитку українсько-угорської взаємодії у гуманітарній та культурній сферах.

Ефективність публічної дипломатії Угорщини значною мірою залежить від здатності держави забезпечити баланс між просуванням національних інтересів та дотриманням принципів міжнародного партнерства. Важливу роль відіграє деполітизація гуманітарних ініціатив, зниження конфліктності у питаннях захисту прав національних меншин та підвищення прозорості комунікаційних стратегій. Перспективним напрямом подальшого розвитку публічної дипломатії Угорщини визначено розширення двостороннього співробітництва з Україною у сферах культури, освіти, науки та регіональних ініціатив, здатних сприяти зниженню політичної напруги та формуванню взаємної довіри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Договір про Європейський Союз (Маастрихтський договір) від 07.02.1992 р. Маастрихт, 1992. 215 с.
2. Договір про функціонування Європейського Союзу від 13.12.2007 р. Лісабон, 2007. 385 с.
3. Конституція Угорщини : Fundamental Law of Hungary від 25 квітня 2011 р. Будапешт, 2011. 45 с.
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Київ : ВРУ, 1996. 64 с.
5. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII. Київ : ВРУ, 2018. 32 с. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI. Київ : ВРУ, 2010. 18 с.
6. Інститут світової політики. *Аналітичні записки 2022*. Київ : ІСП, 2022. 40 с.
7. Міжурядова угода між Україною та Угорщиною про добросусідство і співробітництво від 06.12.1991 р. Будапешт, 1991. 14 с.
8. Угода про асоціацію між Україною та ЄС від 27.06.2014 р. Брюссель, 2014. 214 с.
9. Український інститут національної пам'яті. *Аналітичні матеріали 2023*. Київ : УІНП, 2023. 48 с.
10. Центр Разумкова. *Зовнішня політика України 2023*. Київ : Центр Разумкова, 2023. 124 с.
11. András D. European integration and Hungarian national strategy. *Central European Review*. 2022. № 5. P. 41–57.
12. Atlantic Council. *Soft Power Tools in Eastern Europe*. Washington : AC, 2021. 44 p.
13. Atlantic Council. *Soft Power Tools in Eastern Europe*. Washington : AC, 2021. 44 p.

14. Bíró, G. Hungary's politics toward Ukraine: identity and interests. *Journal of Eurasian Studies*. 2021. Vol. 12(3). P. 265–278.
15. Bohdanova T. Hungarian soft power in Central Europe. *International Studies Journal*. 2020. № 3. P. 98–113.
16. Buzan B., Wæver O. *Regions and Powers*. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 564 p.
17. Bethlen Gábor Foundation. *Annual Report 2023*. Budapest : BGA, 2023. 31 p.
18. Carpathian Foundation. *Projects Overview 2022*. Uzhhorod : CF, 2022. 35 p.
19. Cséfalvay Z. Hybrid foreign policy model of Hungary. *Global Affairs*. 2023. Vol. 9(4). P. 379–392.
20. Council of Europe. *Monitoring Report on Hungary 2024*. Strasbourg : CoE, 2024. 92 p.
21. European Council on Foreign Relations. *Hungary's Foreign Policy Outlook*. Brussels : ECFR, 2023. 56 p.
22. European Union. *Annual Enlargement Report 2023*. Brussels : EU, 2023. 130 p.
23. European Parliament. *Resolution on the Rule of Law in Hungary 2022*. Strasbourg : EP, 2022. 19 p.
24. EU–Ukraine Parliamentary Association Committee. *Joint Report 2023*. Brussels : EU, 2023. 34 p.
25. Eurostat Database. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення: 12.10.2025)
26. European Hungarian Federation. *Activity Report 2023*. Brussels : EHF, 2023. 28 p.
27. Freedom House. *Nations in Transit: Hungary 2024*. Washington : Freedom House, 2024. 65 p.
28. Foreign Policy Research Institute. *Central Europe Geopolitical Landscape*. Philadelphia : FPRI, 2022. 54 p.

29. Hill C. *The Changing Politics of Foreign Policy*. London : Macmillan, 2003. 384 p.
30. Hungarian Foreign Policy Strategy 2011–2020. Budapest : MFA Hungary, 2011. 71 p.
31. Hungarian Academy of Sciences. *Hungary's Cross-Border Minority Policy*. Budapest : HAS, 2021. 52 p.
32. Hungarian Parliament. URL: <https://parlament.hu> (дата звернення: 16.10.2025)
33. Hungarian Diaspora Council. *Annual Report 2024*. Budapest : HDC, 2024. 27 p.
34. Hungarian Civil Liberties Union. *Human Rights Report 2023*. Budapest : HCLU, 2023. 52 p.
35. International Crisis Group. *Hungary–EU Relations Briefing*. Brussels : ICG, 2023. 32 p.
36. Institute for Foreign Affairs and Trade. *Research Papers 2023–2024*. Budapest : IFAT, 2024. 44 p.
37. IMF. *Hungary Article IV Consultation Report 2023*. Washington : IMF, 2023. 79 p.
38. Keohane R., Nye, J. *Power and Interdependence*. 4th ed. New York : Pearson, 2012. 368 p.
39. Körtvélyesi Z. Hungarian citizenship and ethnic politics. *Nationalities Papers*. 2020. Vol. 48(2). P. 315–332.
40. Kulyk V. Identity politics and Hungary–Ukraine relations. *Ukrainian Political Science Review*. 2022. № 4. P. 57–71.
41. Korostelina K. Ethnonational strategies in Central Europe. *Ethnopolitics*. 2020. Vol. 19(6). P. 583–599.
42. Krastev, I. *After Europe*. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 2017. 149 p.
43. Morgenthau H. *Politics Among Nations*. New York : Knopf, 1948. 451 p.

44. Molnár T. The Carpathian Basin as a strategic region for Hungary. *Foreign Policy Review*. 2019. № 2. P. 6–21.
45. Morozov I. Security dynamics on the Hungarian–Ukrainian border. *European Security*. 2021. Vol. 30(2). P. 244–261.
46. Ministry of Foreign Affairs and Trade of Hungary. Офіційний сайт. URL: <https://mfa.gov.hu> (дата звернення: 19.10.2025)
47. National Security Strategy of Hungary 2020. Budapest : Government of Hungary, 2020. 62 p.
48. National Security Strategy Portal of Hungary. URL: <https://nssz.gov.hu> (дата звернення: 09.10.2025)
49. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. *Hungary and Regional Security*. Riga : NATO StratCom COE, 2022. 78 p.
50. NATO. *Strategic Concept 2022*. Brussels : NATO, 2022. 16 p.
51. Nye J. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York : Public Affairs, 2004. 192 p.
52. OSCE. *Cross-border Minority Rights Mechanisms 2022*. Vienna : OSCE, 2022. 43 p.
53. OECD. *Hungary Country Report 2024*. Paris : OECD, 2024. 108 p.
54. Office of the Prime Minister of Hungary. URL: <https://miniszterelnok.hu> (дата звернення: 18.10.2025)
55. Open Society Foundations. *Regional Impact Review 2021*. New York : OSF, 2021. 59 p.
56. RAND Corporation. *Central Europe Power Shifts Report*. Santa Monica : RAND, 2022. 73 p.
57. Romsics I. *Hungary in the Twentieth Century*. Budapest : Corvina Press, 2017. 624 p.
58. Szalai M. *Hungary's Neighbourhood Policy in the Carpathian Basin*. Budapest : Institute for Foreign Affairs and Trade, 2021. 199 p.
59. UN Human Rights Council. *Minority Protection in Europe 2023*. Geneva : UN HRC, 2023. 55 p.

60. Vass Cs. *Hungarian Foreign Policy after 2010*. Budapest : Ludovika University Press, 2022. 242 p.
61. Waltz K. *Theory of International Politics*. Boston : McGraw-Hill, 1979. 256 p.
62. Waterbury M. National minorities and kin-state politics in Hungary. *East European Politics and Societies*. 2018. Vol. 32(1). P. 123–146.
63. Wilson Center. *Ukraine–Hungary Relations: Trends and Forecasts*. Washington : WC, 2023. 46 p.
64. World Bank. *Hungary Economic Update 2023*. Washington : World Bank, 2023. 65 p.
65. Верховна Рада України. URL: <https://rada.gov.ua> (дата звернення: 11.10.2025)
66. Кабінет Міністрів України. URL: <https://kmu.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2025)
67. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua> (дата звернення: 09.10.2025)
68. Офіс Президента України. URL: <https://president.gov.ua> (дата звернення: 10.10.2025)
69. Budapest's Influence Strategy in Central Europe. *Reuters*. 2024.
70. Hungary and EU: 2024 Review. *Politico Europe*. 2024.
71. Hungary's Foreign Policy Realignment. *Financial Times*. 2024.
72. Hungary Seeks Regional Influence. *Bloomberg*. 2023
73. Hungary–Ukraine Relations Explained. *BBC News*. 2023.
74. NATO and Hungarian Veto Threat. *New York Times*. 2024.
75. Orbán's National Strategy and Europe. *The Guardian*. 2024.
76. Policy Brief: Hungary's Ukraine Dispute. *Euractiv*. 2023.
77. Tensions over Minority Education Reform. *DW News*. 2024.
78. The Hungarian Minority Question. *Al Jazeera*. 2023.
79. World Bank Data. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 12.10.2025)

АНОТАЦІЯ

Вебер Я.О. Сучасна публічна дипломатія Угорщини (магістерська робота). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. 90 с. (рукопис).

Метою дослідження є визначення особливостей сучасної публічної дипломатії Угорщини.

Об'єкт дослідження – публічна дипломатія Угорщини як комплексна система зовнішньополітичної комунікації держави.

Предмет дослідження – зміст, механізми, інструменти та особливості реалізації публічної дипломатії Угорщини у контексті сучасних міжнародних процесів.

У першому розділі розкрито науково-теоретичні підходи до публічної дипломатії, висвітлено історичні етапи її становлення та внутрішні чинники, що формують сучасну модель угорських зовнішніх комунікацій.

У другому розділі визначено інституційну систему публічної дипломатії Угорщини, представлено основні механізми її реалізації, охарактеризовано зовнішні вектори взаємодії з європейськими інституціями, країнами Центрально-Східної Європи та роль неурядових акторів у просуванні національних інтересів.

У третьому розділі окреслено сучасні проблеми та виклики, що впливають на розвиток публічної дипломатії Угорщини; визначено пріоритетні напрями її подальшої еволюції та проаналізовано зміст українсько-угорського співробітництва в гуманітарній і комунікаційній сферах, а також потенційні сценарії його розвитку в умовах трансформації регіональної безпеки.

Ключові слова: публічна дипломатія Угорщини, м'яка сила, зовнішні комунікації, інституційні механізми, культурна дипломатія, українсько-угорські відносини.

ANNOTATION

Veber Ya. Modern Public Diplomacy of Hungary (master's work). Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2025. 90 p. (manuscript).

The aim of the study is to identify the specific features of Hungary's contemporary public diplomacy.

The object of the study is Hungary's public diplomacy as a complex system of the state's external political communication.

The subject of the study comprises the content, mechanisms, instruments, and specific features of the implementation of Hungary's public diplomacy within the current international environment.

The first section outlines the main theoretical approaches to public diplomacy, highlights the historical stages of its development, and identifies the internal factors shaping the contemporary model of Hungary's external communication.

The second section analyses the institutional system of Hungary's public diplomacy, presents its core implementation mechanisms, and characterises the state's external vectors of interaction with European institutions, the countries of Central and Eastern Europe, as well as the role of non-governmental actors in promoting national interests.

The third section identifies current problems and challenges affecting the development of Hungary's public diplomacy, determines priority directions for its further evolution, and examines the content of Ukrainian–Hungarian cooperation in the humanitarian and communication spheres, along with potential scenarios for its development amid transformations of regional security.

Keywords: Hungary's public diplomacy, soft power, external communications, institutional mechanisms, cultural diplomacy, Ukrainian–Hungarian relations.

ВІДГУК

керівника кваліфікаційної роботи магістра
2-го курсу групи УВ-61 денної форми навчання
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Вебера Ярослава Олександровича
на тему «Сучасна публічна дипломатія Угорщини»

Тема кваліфікаційної роботи є своєчасною та значущою для сучасних міжнародних відносин. Публічна дипломатія Угорщини набула стратегічного значення в умовах загострення інформаційної конкуренції, зміни європейського комунікаційного середовища та трансформації регіональних безпекових підходів. У роботі обґрунтовано важливість дослідження інституційних механізмів та комунікаційних практик Угорщини, а також увагу приділено українсько-угорським відносинам, що особливо актуально в контексті сучасної війни та ролі міжнародних акторів у гуманітарній і політичній взаємодії. Акцент на поєднанні історичних, культурних та політичних чинників формує комплексне бачення теми і підтверджує її актуальність.

Робота відзначається логічною структурою, чітким дотриманням вимог методичних рекомендацій та високим рівнем самостійності автора. Вебер Ярослав демонструє глибоке розуміння теоретичних засад публічної дипломатії та здатність інтегрувати різні наукові підходи – класичні, конструктивістські, культурологічні та цифрові. У тексті послідовно простежується вміння працювати зі складними концептами, правильно інтерпретувати історичні етапи формування угорської дипломатичної моделі та систематизувати інституційні механізми держави. Особливо варто відзначити масштабну фактологічну базу: статистичні ресурси, нормативні документи, аналітичні звіти міжнародних установ, матеріали інституцій, що реалізують культурні та діаспорні програми. Робота містить комплексний огляд внутрішніх політичних, економічних і соціально-демографічних чинників, які впливають на формування зовнішньої комунікації Угорщини, що свідчить про продуманість і системність дослідження.

Запропоновані у дослідженні положення можуть бути використані центральними органами влади України, дипломатичними установами та культурними інституціями для вдосконалення власних стратегічних комунікацій,

планування гуманітарних ініціатив та формування ефективних механізмів взаємодії з Угорщиною. Окреслені в роботі висновки та узагальнення можуть стати основою для підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів, зовнішньополітичних рекомендацій та проєктних рішень у сфері публічної дипломатії. Значну цінність становить деталізований опис програм культурної та освітньої дипломатії, а також характеристика моделей цифрової комунікації. Усе це створює підґрунтя для практичного застосування отриманих результатів.

Недоліки мають несуттєвий характер і не впливають на загальну якість дослідження. Можна відзначити певну розлогість окремих теоретичних фрагментів та надмірну деталізацію в історичних частинах, що подекуди ускладнює сприйняття матеріалу. У декількох місцях спостерігається надмірне використання описових елементів, які могли б бути подані більш узагальнено. Водночас ці особливості не зменшують наукової цінності роботи та не впливають на досягнення поставлених мети і завдань.

Кваліфікаційна робота Вебера Ярослава Олександровича є змістовною, логічно впорядкованою та виконаною на високому академічному рівні. Робота відповідає усім вимогам, що висуваються до магістерських кваліфікаційних робіт, вирізняється науковою обґрунтованістю, чіткістю висновків та практичною спрямованістю. Автор продемонстрував високий рівень професійної підготовки та здатність працювати зі складною зовнішньополітичною проблематикою.

Робота заслуговує на оцінку «відмінно», а здобувач – на присвоєння кваліфікації магістра з міжнародних відносин; міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій.

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент, доцент

кафедри міжнародних відносин

Харківського національного університету

імені В.Н. Каразіна

 Ірина ПАНОВА

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу магістра
2-го курсу групи УВ-61 денної форми навчання
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Вебера Ярослава Олександровича
на тему «Сучасна публічна дипломатія Угорщини»

Тема кваліфікаційної роботи є актуальною, оскільки публічна дипломатія стала одним із ключових інструментів зовнішньої політики європейських держав у ХХІ столітті. Особливої значущості дослідження набуває в контексті трансформацій зовнішньополітичної стратегії Угорщини, зміни її комунікаційних підходів та впливу цих процесів на взаємодію країни з європейськими інституціями та державами-сусідами. Робота має наукову й практичну цінність, адже дозволяє глибше зрозуміти механізми формування іміджу держави та просування національних інтересів Угорщини в сучасному міжнародному середовищі.

У наданій на рецензування дослідженні визначено мету та завдання, вирішенню яких присвячено три розділи кваліфікаційної роботи. Зміст роботи логічно структурований та відповідає заявленій темі. У трьох розділах автор послідовно розкриває як теоретичні, так і практичні аспекти сучасної публічної дипломатії Угорщини.

Перший розділ присвячено історико-теоретичним аспектам публічної дипломатії Угорщини. Автор коректно окреслює науково-теоретичні підходи до вивчення явища, аналізує етапи становлення публічної дипломатії держави та описує внутрішні чинники, що вплинули на її трансформацію. Матеріал викладено послідовно, з опорою на сучасні праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, що свідчить про належний теоретичний рівень підготовки.

Другий розділ характеризує інституційну систему та базові механізми публічної дипломатії Угорщини. Значною перевагою є уважний розгляд діяльності державних інституцій, аналіз ключових стратегічних документів, а також висвітлення взаємодії з європейськими структурами та країнами Центрально-Східної Європи. Окремо виділено роль неурядових акторів, що відображає сучасні тенденції розвитку публічної дипломатії. Використання офіційних джерел і нормативних матеріалів підсилює аргументативність розділу.

У третьому розділі розглянуто сучасні виклики, що впливають на розвиток публічної дипломатії Угорщини, та можливі перспективи її трансформації. Автор коректно визначає інформаційні, політичні та комунікаційні ризики, які постають перед країною в умовах зміненої міжнародної ситуації, та окреслює напрями подальшого вдосконалення інструментів публічної дипломатії. Розділ відзначається практичною спрямованістю і базується на актуальних процесах, що робить його змістовно значущим.

Крім того, сформульовані у роботі положення мають практичну спрямованість і можуть бути використані для вдосконалення комунікаційних підходів України у взаємодії з європейськими інституціями та державами регіону, а також для розуміння особливостей публічної дипломатії Угорщини в сучасних умовах. Отримані висновки є обґрунтованими та повністю відповідають визначенню у вступі меті й завданням. Перелік використаних джерел є достатньо широким і охоплює значну кількість зарубіжних наукових і аналітичних матеріалів, що підкреслює наукову значущість теми та належну якість опрацьованої інформаційної бази.

Автор продемонстрував високий рівень знань і здатність до комплексного опрацювання матеріалу. Робота є самостійним і ґрунтовним дослідженням, вирізняється логічною структурою та послідовністю викладу. Під час виконання кваліфікаційної роботи здобувач проявив уміння систематизувати значні масиви інформації, коректно застосовувати теоретичні й методологічні підходи та формулювати практичні висновки щодо функціонування публічної дипломатії Угорщини. Особливої уваги заслуговує використання міждисциплінарного підходу, що поєднує політичний, інформаційно-комунікаційний та соціокультурний аспекти.

До недоліків можна віднести те, що окремі приклади реалізації інструментів публічної дипломатії Угорщини на зовнішньому напрямі могли б бути подані дещо більш розширено для повнішого порівняльного розгляду. Водночас цей недолік є несуттєвим і не впливає на загальну якість проведеного дослідження.

У цілому, кваліфікаційна робота магістра «Сучасна публічна дипломатія Угорщини» заслуговує на позитивну оцінку, а її автор, Вебер Ярослав Олександрович, гідний присвоєння кваліфікації магістра з міжнародних відносин; міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій.

Рецензент:

канд. юр. наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Євген РЕНЬОВ
(прізвище та ініціали)